

VAASAN YLIOPISTO

Humanistinen tiedekunta

Nykysuomen ja kääntämisen laitos

Emilia Laurila

Perustelut toimeentulotukipäätöksissä

Argumenttiosoittimet ja niiden yhteydessä esiintyvät argumentaatiotekniikat toimeentulotukipäätösten perusteluissa

Nykysuomen pro gradu -tutkielma
Vaasa 2008

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	3
1 JOHDANTO	4
1.1 Tutkimuksen tavoitteet	4
1.2 Tutkimusaineisto	5
1.3 Tutkimusmenetelmät	7
1.4 Toimeentulotukipäätös tekstinä	8
2 UUESTA RETORIIKASTA	10
2.1 Argumentaatiosta	10
2.2 Argumentaatiotyypit Perelmanin mukaan	13
2.3 Todellisuuden rakenteeseen nojaavia argumentaatiotekniikoita	14
3 VIRKAKIELI TARKASTELUN KOHTEENA	19
3.1 Virkakielen ymmärrettävyydestä	19
3.2 Virkakielen tyypillisistä piirteistä	21
4 ARGUMENTTIOSOITTIMET JA NIIDEN YHTEYDESSÄ ESIINTY- VÄT ARGUMENTAATIOTEKNIIKAT TOIMEENTULOTUKIPÄÄ- TÖKSISSÄ	25
4.1 Konjunktiot	25
4.2 Nollaliitokset	28
4.3 Infiniittirakenteet	31
4.3.1 Infinitiivit	32
4.3.2 Partisiipit	36
4.4 Adpositiot	39
4.4.1 Postpositio <i>perusteella</i>	40
4.4.2 Postpositio <i>takia</i>	42
4.4.3 Postpositio <i>aikana</i>	43
4.5 Adjektiivit	44

4.6 Adverbit	48
4.7 Argumenttiosoittimen puuttuminen	50
5 YHTEENVETOA JA POHDINTAA	53
LÄHTEET	59
LIITTEET	
Liite 1. Perustoimeentulotuen päätös	62
Liite 2. Täydentävän toimeentulotuen päätös	63
TAULUKOT	
Taulukko 1. Konjunktioiden määrä argumenttiosoittimina toimeentulotukipäätöksissä	25
Taulukko 2. Nollaliitosten määrä argumenttiosoittimina toimeentulotukipäätöksissä	28
Taulukko 3. Infiniittirakenteiden määrä argumenttiosoittimina toimeentulotukipäätöksissä	32
Taulukko 4. Postpositioiden määrä argumenttiosoittimina toimeentulotukipäätöksissä	40
Taulukko 5. Adjektiivien määrä argumenttiosoittimina toimeentulotukipäätöksissä	45
Taulukko 6. Adverbien ja määrä argumenttiosoittimina toimeentulotukipäätöksissä	48
Taulukko 7. Argumentteja sisältämättömien toimeentulotukipäätösten määrä aineistossa	50
Taulukko 8. Argumenttiosoittimien määrä toimeentulotukipäätöksissä	53
Taulukko 9. Argumentaatiotekniikoiden määrä osoittimien yhteydessä toimeentulotukipäätöksissä	54

VAASAN YLIOPISTO**Humanistinen tiedekunta**

Laitos:	Nykysuomen ja kääntämisen laitos
Tekijä:	Emilia Laurila
Pro gradu -tutkielma:	Perustelut toimeentulotukipäätöksissä Argumenttiosoitimet ja niiden yhteydessä esiintyvät argumentaatiotekniikat toimeentulotukipäätösten perusteluissa
Tutkinto:	Filosofian maisteri
Oppiaine:	Nykysuomi
Valmistumisvuosi:	2008
Työn ohjaaja:	Esa Lehtinen

TIIVISTELMÄ:

Tutkielmassa käsitellään perusteluita toimeentulotukipäätöksissä. Perusteluissa tarkastellaan väitteiden ja perustelujen välisiä argumentoivia suhteita argumenttiosoitimia erittelemällä. Argumentoivan suhteen lisäksi tutkielmassa tarkastellaan argumenttiosoitimien yhteydessä esiintyviä argumentaatiotekniikoita.

Tutkimusmenetelminä käytetään kvalitatiivista tekstintutkimusta, jossa sovelletaan Chaïm Perelmanin uuden retoriikan tutkimusta yhdessä virkakielen tutkimuksen kanssa. Kvantitatiivisia menetelmiä sovelletaan osoittimien ja argumentaatiotekniikoiden laskemisen yhteydessä. Tutkielma on osa Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen *Tekstualisoituva julkishallinto* -hanketta, jossa selvitetään lisääntyneiden tekstitöiden vaikutusta julkishallinnon muuhun työhön, teksteihin ja tekstienhuoltoon.

Tutkielman aineistona käytetään Vaasan kaupungin sosiaaliviraston toimeentulotukipäätöksiä, jotka ovat poimittu tammikuun 2007 ja lokakuun 2007 välisenä aikana. Tutkimusaineisto sisältää yhteensä 60 toimeentulotukipäätöstä. Päätöksistä on poistettu hakijoiden tunnistettavuuteen viittaavat tiedot, jolloin toimeentulotuen hakijat pysyvät anonyymeina.

Tutkimustulokset osoittavat infiniittirakenteisiin perustuvien argumenttiosoitimien olevan toimeentulotukipäätöksissä yleistä. Infiniittirakenteiden suosiota voidaan perustella niiden rajattomuutta merkitsevän luonteen vuoksi, jolloin myös päätökset saavat pysyvyyden ja ehdottomuuden piirteitä. Käyttämällä infiniittirakenteita voidaan myös tiivistää tekstiä. Toimeentulotukipäätöksissä esiintyvät infiniittirakenteet aiheuttavat kuitenkin myös substantiivien pitkiä määriteketjuja.

Argumenttiosoitimien yhteydessä päätöksissä käytetään syyargumentteja, auktoriteettiargumentteja ja yksilö/ryhmä-sidokseen perustuvia argumentteja perusteluiden tukena. Aineetonta auktoriteettia aineistossa edustaa toimeentulotukilaki, johon viitataan pääsääntöisesti implisiittisesti. Auktoriteetin läsnäolo ilmaisee päätösten intertekstuaalisen luonteen: lukijan on tarkasteltava päätöksen lisäksi muita tekstejä saadakseen selville esitettyjen perustelujen todellisen lähteen.

AVAINSANAT: virkakieli, hallinnollinen teksti, päätösteksti, tekstintutkimus, uusi retoriikka, argumentaatio

1 JOHDANTO

Suomen hallintolaki (9. §) velvoittaa viranomaiset käyttämään ”asiallista, ymmärrettävää ja selkeää kieltä”. Lisäksi Suomen hallintolaki (45. §) velvoittaa viranomaiset perustelemaan tekemänsä päätökset ilmoittamalla, ”mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun”.

Erilaisissa virkateksteissä, kuten sosiaaliviraston toimeentulotukipäätöksissä, päätösten ymmärrettävä perusteleminen on asiakkaiden etu ja oikeus. Päätöksissä olevat perustelut eivät ole mitä tahansa perusteluja, vaan niiden avulla oikeutetaan päätös, jolla voi olla merkittäviä vaikutuksia toimeentulotukihakijan elämään. Vaikka päätösten perusteleminen on yksi hallintolain keskeinen vaatimus, ei perustelemisen tapoja ole juuri tutkittu Ulla Tiililän väitöskirjaa (2007a) lukuun ottamatta. Tiililä selvittää väitöskirjassaan, millaisia tekstejä Helsingin kaupungin sosiaaliviraston kuljetuspalvelupäätökset ovat, ja miksi ne ovat sellaisia kuin ovat.

Argumentaatiota tutkimalla voidaan selvittää perustelujen esittämisen käytäntöjä. Väitteen ja perustelun välisen suhteen sekä niiden yhteydessä esiintyvien argumentaatiotekniikoiden erittelyn avulla voidaan selvittää, mihin päätösten perustelut pohjautuvat. Tuntemalla perustelujen taustoja helpotetaan hallinnollisten tekstien ymmärtämistä. Tätä kautta tekstien mahdollinen muokkaaminen asiakkaiden ymmärtämään muotoon on mahdollista.

1.1 Tutkimuksen tavoitteet

Tarkastelen pro gradu -tutkielmassani perusteluja Vaasan kaupungin sosiaaliviraston toimeentulotukipäätöksissä. Perusteluissa huomioni kiinnittyy siihen, kuinka väitteen ja perustelun välillä oleva argumentoiva suhde ilmaistaan argumenttiosoittimien avulla. Argumenttiosoittimien erittelyn lisäksi tarkastelen niiden yhteydessä esiintyviä argumentaatiotekniikoita päätöksissä. Tutkimukseni kannalta merkittävän käsitteen ollessa näin argumentaatio kohdistuu huomioni perustelujen esittämisen käytäntöihin. Keskeinen tutkimuskysymykseni on, mihin päätöksen perustelut pohjautuvat.

Argumenttiosoittimien tarkastelussa tuon esiin keinoja, joilla perustelut kiinnittyvät väitteisiinsä. Koska toimeentulotukipäätösten kirjoittajia on useita, on kiinnostavaa tarkastella, toistuvatko tietyt argumenttiosoittimet päätöksissä kirjoittajien runsaudesta huolimatta. Argumenttiosoittimien yhteydessä selvitän osoittimien käyttäytymispiirteitä kielessä ja pohdin syitä tiettyjen osoittimien valintaan.

Argumentaatiotekniikoiden erittelyssä selvitän, ovatko tietyt tekniikat suositumpia kuin toiset. Jos aineistossa esiintyy jonkin tietyn tekniikan suosimista, pohdin myös syytä siihen. Vaikka toimeentulotukipäätösten laatijoita olisi useita, oletan tiettyjen osoittimien ja argumentaatiotekniikoiden toistuvan päätöksissä siten, että tiettyjen osoittimien yhteydessä esiintyvät tietyt argumentaatiotekniikat. Merkitystä lienee myös sillä, myönnetäänkö vai evätäänkö päätöksessä toimeentulotuki. Jos päätöksessä myönnetään toimeentulotukea, ei tarkkoja perusteluja välttämättä pidetä tarpeellisena lain velvoitteista huolimatta.

Tutkielmani pääpaino on argumenttiosoittimien ja -tekniikoiden erittelyssä. Tutkimusaineistoni koostuu kuitenkin teksteistä, jotka ovat osoitettu toimeentulotuen hakijoille. Siksi pohdin argumenttiosoittimien ja -tekniikoiden lisäksi myös niiden vaikutusta päätösten ymmärrettävyyteen.

1.2 Tutkimusaineisto

Tutkimusaineistoni koostuu Vaasan kaupungin sosiaaliviraston toimeentulotukipäätöksestä. Toimeentulotukipäätöksiä on aineistossani yhteensä 60 kappaletta, joista perustoimeentulotuen päätöksiä on 30 kappaletta ja täydentävän toimeentulotuen päätöksiä 30 kappaletta. Päätöksiä, joissa tuki evätään, on aineistossa yhtä paljon kuin päätöksiä, joissa tuki myönnetään. Aineisto on kerätty tammikuun 2007 ja lokakuun 2007 välisenä aikana. Mallit molemmista päätöstyypeistä löytyvät tutkielman liitteistä.

Toimeentulotuki muodostuu perustoimeentulotuesta ja täydentävästä toimeentulotuesta. Perustoimeentulotukeen sisältyy perusosa, jolla katetaan päivittäiseen elämiseen tarvittavia menoja kuten ravintomenoja ja terveydenhuoltomenoja. Perusosan lisäksi perustoimeentulotuella katettavia menoja ovat asumismenot, vähäistä suuremmat terveydenhuollon menot, taloussähkölasku ja kotivakuutusmaksu. Täydentävään toimeentulotukeen taas sisältyvät niin sanotut erityismenot kuten lasten päivähoidon maksu ja muut kuin perusmenoina hyväksyttävät asumismenot. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2007.)

Varsinaisen toimeentulotuen lisäksi kunnat myöntävät ehkäisevää toimeentulotukea, jonka perusteista ne päättävät itse. Ehkäisevän toimeentulotuen tarkoituksena on edistää henkilön ja perheen sosiaalista turvallisuutta, tukea henkilön ja perheen omatoimista suoriutumista sekä ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaista toimeentulotukiriippuvuutta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2007.) Tutkimusaineistoni ei sisällä ehkäisevän toimeentulotuen päätöksiä.

Toimeentulotukipäätös koostuu *Hakemus* sekä *Päätös ja perustelu* -osioista. Hakemusosiossa selostetaan, miksi tai mihin hakija haluaa toimeentulotukea. Päätös ja perusteluosiossa taas ilmaistaan, myönnetäänkö vai evätäänkö hakijalle tuki. Lisäksi Päätös ja perustelu -osiossa esitetään perustelut tuen myöntämiselle tai epäämiselle. Vaikka päätöksissä on selvästi havaittavissa eri osiot tuen hakemisen syyllä ja päätökselle perusteluineen, ei osioita välttämättä noudateta. Tutkimusaineistoni sisältää päätöksiä, joissa ensimmäinen tai toinen osio ei sisällä lainkaan tekstiä, vaan sekä hakijan motiivi toimeentulotukeen sekä päätös perusteluineen saatetaan esittää erottelematta osioita. Esimerkki tällaisesta päätöstyyppistä esitetään liitteessä 2. Huomionarvoista on myös päätösten pituuksien vaihtelevuus. Päätösten pituudet vaihtelevat eri päätöksissä muutamasta virkkeestä useampaan kappaleeseen.

Käsittelen tutkimusaineistoani luottamuksellisesti ja sitoudun vaitiolovelvollisuuteen. Olen poistanut päätöksistä hakijoiden tunnistettavuuteen viittaavat tiedot ja tarkat euro-määrämerkinnät. Näin varmistan, että toimeentulotuen hakijat pysyvät anonyymeina. Tutkimuksessani viittaan aineistoon kirjainyhdistelmällä PT (perustoimeentulotuen pää-

tös) ja TT (täydentävän toimeentulotuen päätös). Aineistosta poimitut esimerkit olen merkinnyt juoksevilla numeroinnilla.

1.3 Tutkimusmenetelmät

Tutkielmani on kvalitatiivista tekstintutkimusta, jossa sovellan Chaim Perelmanin uuden retoriikan tutkimusta. Perelmania pidetään yhtenä argumentointiin keskittyvän retoriikan kehittäjänä (Summa 1996: 62). Tutkimukseni kohdistuessa toimeentulotukipäätösten argumentteihin sopii Perelmanin uusi retoriikka työni perustaksi. Perelmanin uusi retoriikka toimii tutkimusmenetelmäni lisäksi myös taustateorianani yhdessä virkakielen tutkimuksen kanssa. Kvantitatiivisia menetelmiä sovellan osoittimien ja argumentaatiotekniikoiden laskemisen yhteydessä.

Tutkielmani on osa Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen *Tekstualisoituva julkishallinto* -hanketta, jossa selvitetään lisääntyneiden tekstitöiden vaikutusta julkishallinnon muuhun työhön, teksteihin ja tekstienhuoltoon. Se toteutetaan osatutkimuksin, joissa tutkittavaksi otetaan lähihoitajan työ kotihoidossa, toimeentulon sosiaalityö ja lastentarhanopettajan työ päiväkodissa.

Tekstualisoitumisen tutkimiselle on useita motiiveja:

- 1) Tekstit ovat tärkeä tutkimuskohde seurattaessa julkisin varoin kustannettua työtä ja sen laatua, 2) dokumentointia lisäävien lakien vaikutusta ei ole selvitetty, 3) selvittämättä on sekin, millaiset edellytykset erilaisten kirjaamista ja kielenkäyttöä koskevien lakien velvoitteiden täyttämiseen on luotu ja 4) koska kyse on teksteistä ja tekstityöstä, ilmiö on lingvistiksi kiinnostava". (Tiilikä 2007b.)

Tutkielmani keskittyy hankkeen osatutkimuksista toimeentulon sosiaalityöhön, jossa tarkastelen Vaasan kaupungin sosiaaliviraston toimeentulotukipäätöksiä. Argumenttiosoitimien ja argumentaatiotekniikoiden tarkastelu selvittää, kuinka perusteluja päätöksissä esitetään. Päätösten esittämiskäytäntöjen tutkiminen antaa vastauksia hankkeessa esitettyihin kysymyksiin lisääntyneiden tekstitöiden vaikutuksista teksteihin ja

tekstienhuoltoon. Tutkielmani selvittää myös, millaisia tekstejä päätösten perustelut ovat.

Tutkimukseni etenee siten, että lajittelen tutkimusaineistossa esiintyvät argumenttiosoitimet esiintymistyyppiensä mukaan. Minna Sääskilähti (2006: 50) kutsuu tällaisia osoittimia argumenttien indikaattoreiksi, jotka voivat olla eksplisiittisiä kuten konjunktiot tai implisiittisiä kuten kahden peräkkäisen virkkeen välinen semanttinen suhde. Sääskilähden (emt.) tavoin katson argumenttiosoittimiksi sekä eksplisiittiset että implisiittiset osoittimet.

Argumenttiosoitimien tarkastelun yhteydessä selvitän, millaisia argumentaatiotekniikoita osoittimien yhteydessä käytetään. Argumentaatiotekniikoiden erittelyssä sovellan Perelmanin (1996) esittelemiä argumentaatiotekniikoita. Jos aineistossa esiintyy jonkin tietyn tekniikan suosimista, pohdin myös syytä siihen. Tämän lisäksi tutkin argumenttiosoitimien ja -tekniikoiden vaikutuksia päätösten ymmärrettävyyteen.

1.4 Toimeentulotukipäätös tekstinä

Tiililän (2000: 246) mukaan päivähoitopäätöstä voidaan nimittää päätöstekstin lisäksi asiakirjaksi, hallinnon tekstiksi, virkatekstiksi, työelämän tekstiksi, asiointitekstiksi tai asiakaskirjeeksi. Kyseiset nimitykset sopivat myös toimeentulotukipäätökselle, joka on päivähoitopäätöksen kaltaisesti sosiaaliviraston teksti. Toimeentulotukihakijan näkökulmasta toimeentulotukipäätös toimii päätöksen lisäksi myös ohjeena, tiedotteena, sopimuksena ja kirjeenä.

Toimeentulotukipäätös sisältää ohjeita muun muassa siitä, kuinka tulee toimia mahdollista oikaisuvaatimusta haettaessa. Ohjeissa kerrotaan, että mikäli asiakas on tyytymätön viranhaltijan päätökseen, on hänellä oikeus saattaa päätös sosiaali- ja terveystieteiden lautakunnan jaoston käsiteltäväksi. Jokainen toimeentulotukipäätös sisältää kyseisen ohjeistuksen riippumatta siitä, evätäänkö vai myönnetäänkö toimeentulotuki. Toimeentulotukipäätöstä voidaan näin pitää osittain ohjeena.

Toimeentulotukipäätöksellä myös tiedotetaan. Päätöksessä muun muassa referoidaan asiakkaan hakemus (*Herra x hakee toimeentulotukea tammikuulle.*), ilmoitetaan päätös ja muut tiedot. Muita tietoja voivat olla esimerkiksi ilmoitukset, joissa esitetään, että mikäli hakijalla on tuloja tai toimeentulotukeen oikeuttavia menoja, joista päätöksente-kohtella ei ole tietoa, tehdään korjattu laskelma seuraavan hakemuksen yhteydessä.

Päätös sisältää toisinaan myös ehtoja, jolloin toimeentulotukipäätöksen voidaan nähdä sisältävän sopimuksen piirteitä. Päätöksessä saatetaan esimerkiksi mainita ehto, jossa esitetään asiakkaan olevan velvollinen ilmoittamaan olosuhteissaan tapahtuvista muu- toksista, joilla on vaikutusta toimeentulotukeen. Päätöksessä voidaan vaatia myös esi- merkiksi vuokra- tai muita kuitteja, joita ilman tukea ei voi saada.

Toimeentulotukipäätöksen kirjelmäisyys syntyy sen lähestymistapansa kautta: päätös- teksti on kirjekuoressa hakijan nimellä varustettuna. Päätös on myös sisällöllisesti kirje, sillä se sisältää henkilökohtaisen viestin vastaanottajalle. Kirjelmäisyyttä voi esiin- tyä myös tekstin rakenteessa kuten alkutervehdyksessä ja lopputervehdyksessä.

2 UUDESTA RETORIIKASTA

Retoriikan käsite voidaan palauttaa antiikin Kreikan retoriikkaan. Lähinnä Sisiliasta lähtöisin olevat sofistit tarjosivat 400-luvulla eaa. oppia vakuuttavan ja suostuttelevan puheen keinoista. Antiikin puhetaito-oppi oli toimintaa, joka suuntautui käytäntöön ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Aristoteles kritisoi puhetaidon opettajia puuttumisesta epäolennaisuuksiin kuten tyylillisiin kysymyksiin ja tunteiden herättämiseen. Aristoteleen näkemyksen mukaan puhujan oli kyllä osattava esittää itsensä arvostusta ja luottamusta herättävänä henkilönä ja kyettävä myös herättämään yleisössään oikeansuuntaisia tunteita, mutta retoriikan teoria oli rakennettava argumentoinnin teorian pohjalle, jolloin omat näkemykset täytyi perustella ja todistaa. (Aristoteles 1997: 193–196.)

Nykyisin retoriikasta voidaan erottaa puheiden, kielikuvien ja argumentoinnin retoriikka sen mukaan, mihin kielenkäytön tasoon huomio kiinnitetään. Puheiden retoriikassa tarkastellaan puheita, tekstejä tai esityksiä kokonaisuutena, jolloin arvioidaan niiden taidokkuutta tai vaikuttavuutta suhteessa yleisöön. Kielikuvien retoriikkaa tutkimalla voidaan löytää esimerkiksi kirjoittajan tai aikakauden kielen tyypillisiä tyynejä. Argumentoinnin retoriikassa taas keskitytään esityksen niihin puoliin, joilla pyritään muuttamaan tai vahvistamaan yleisön käsityksiä asioista. (Palonen & Summa 1996: 10.)

Tutkimukseni keskittyy retoriikan kentistä argumentoinnin retoriikkaan, jonka yhtenä kehittäjänä pidetään Chaïm Perelmania (Summa 1996: 62). Tässä luvussa käsittelen Perelmanin jaottelemia argumentaatiotyyppisiä ja -tekniikoita. Tarkastelen myös, mitä argumentaation käsitteellä tarkoitetaan.

2.1 Argumentaatiosta

Termi *argumentti* viittaa kokonaisuuteen, johon väite ja perustelu kuuluvat. Väite voi olla väite-, käsky- tai kysymyslause, jota tuetaan perusteluilla. Argumentin voidaan katsoa olevan vastaus kysymykseen, miksi vastaanottajan tulee hyväksyä väite. Argumentilla voidaan kuitenkin tarkoittaa myös pelkkää perustelua. (Kaakkuri-Knuuttila & Ha-

lonen 1999: 63.) Tutkielmassani tarkastelen argumentteja kokonaisuutena, johon väite ja perustelu kuuluvat. Toimeentulotukipäätöksissä väitteitä edustavat ilmaukset, joissa toimeentulotuki myönnetään tai evätään. Perusteluina aineistossa taas toimivat syyt tuen myöntämiseen tai epäämiseen.

Väitteen ja perustelun välinen suhde vaatii ehtoja, jotta argumenttia voidaan pitää pätevänä. Ensimmäinen ehto on, että perustelut ovat väitteen kannalta olennaisia. Toinen ehto vaatii, että perustelut antavat riittävästi tukea väitteelle. Tällä tarkoitetaan sitä, että linkki väitteen ja perustelun välillä on oltava tarpeeksi sitova. Kolmas ehto väitteen ja perustelun väliselle suhteelle on, että linkki ei heikkene, jos perusteluihin liitetään muita hyväksyttäviä ja relevantteja oletuksia. (Kaakkuri-Knuutila & Halonen 1999: 82.)

Argumentaatio tapahtuu Perelmanin mukaan luonnollisella kielellä, jossa tulkinnallisuutta ei voida sulkea pois. Yleisöön kytkeytyvä argumentaatio ei näin koskaan tapahdu tyhjiössä. (Perelman 1996: 16.) Argumenttien arvioiminen ja hyväksyttävyyden ovat näin sidoksissa yhteisöön. Argumenttien kelpoisuuden voivat ratkaista yhteisön jäsenet, jotka tuntevat kommunikaatiossa käytettyä kieltä. (Kaakkuri-Knuutila & Halonen 1999: 109.)

Argumentaatiolla pyritään vaikuttamaan yleisöön, muuttamaan sen vakaumuksia tai taipumuksia ja hakemaan sen kannatusta. Yleisön hahmottaminen ei Perelmanin mukaan kuitenkaan aina ole ilmeistä. Tarkasteltaessa esimerkiksi lehtihaastattelun kohteena olevaa on pohdittava, koostuuko haastateltavan yleisö haastattelijasta vai lehden lukijoista. Haastateltava voi myös osoittaa esityksensä kaikille niille, joilla on edellytykset ymmärtää häntä. Tällaista yleisöä Perelman kutsuu universaaliyleisöksi. Puhujan tai kirjoittajan oman pohdinnan ja universaaliyleisön väliin jää lukematon määrä erityisyleisöjä, kuten tieteelliset yleisöt ja poliittiset yleisöt. (Perelman 1996: 16–26.)

Sääskilahti (2006) esittää kaksi ehtoa tavoitellun yleisön määrittelyä varten. Ensimmäiseksi määrittelyehdoksi esitetään lukijan suora puhuttelu. Toisen ehdon mukaan vastaanottajan on oltava sellainen olento, joka kykenee vastaanottamaan hänelle tarkoitettua viestiä. Yleisöä ei aina kuitenkaan puhutella suoraan, vaan se voidaan esimerkiksi vain

mainita tekstissä. Sääskilahden aineistossa yleisöön viitataan eksplisiittisesti yleensä iän tai sukupuolen mukaan. Laajemmalle yleisölle suunnatuissa teksteissä taas vedotaan usein suomalaiseen yhteiskuntaan tai kansaan: ”Alkoholijuomiksi katsotaan *Suomessa* kaikki ne juomat [...]” (Sääskilahti 2006: 130.)

Riikka Kuusiston (1996) artikkelissa Perelmanin yleisökäsitystä selvitetään suurvaltajohtajien kannanottoja tarkastelemalla. Kuusiston mukaan läntiset suurvaltajohtajat tarvitsivat Persianlahden ja Bosnian sodissa lukuisten ihmisryhmien hyväksynnän päätöksilleen, joten heidän kuulijakuntansa vaihteli suuresti. Suurvaltajohtajat valitsivat näin puhetyylinsä aina kyseessä olevan yleisön mukaan. Presidentti Bush puhui esimerkiksi erilaisilla uskonnollisten ohjelmien toimittajille kuin presidentti Husseinille osoitetussa kirjeessään. (Kuusisto 1996: 275.)

Retoriikalla voidaan näin luoda maailmaan järjestystä sekä määritellä eri toimijoiden asemaa ja roolia. Vakavissa konfliktitilanteissa kuten sotatilanteissa, selittävät puheet ja tekstit on rakennettava erityisellä huolella. Eri kulttuurit ja yhteiskunnat noudattavat erilaisia psykologisia, sosiaalisia ja oikeudellisia ehtoja ja normeja, joita yleistä kannatusta tavoittelevan retoriikan on viisasta seurata. (Kuusisto 1996: 271.)

Argumentaatioissa voidaan Perelmanin mukaan nojautua tosiseikkojen ja totuuksien ohella myös otaksumiin. Perustana otaksumille on, että se, mitä tapahtuu, on *normaalina*. Otaksunnat ovat ongelmallisia, sillä *normaalin* käsite on tulkinnanvarainen. Perelman erottaa toisistaan kuitenkin yksilöllisen otaksunnan ja juridisen otaksunnan, joka on hyvä lähtökohta lainopilliselle päättelylle. (Emt. 32–34.) Näin ollen juridinen otaksunta, jonka mukaan esimerkiksi ihmisen tappaminen on tuomittavaa, on helpommin nähtävissä *normaaliksi* kuin yksilöllinen otaksunta, jonka mukaan minkä tahansa elävän olennon tappaminen on moraalitonta.

Argumentaatio voi koskea myös arvoja, jotka Perelman jakaa abstrakteihin ja konkreettisiin arvoihin. Abstrakteja arvoja edustavat esimerkiksi kauneus ja oikeus, konkreettisia arvoja taas isänmaa ja kirkko. Arvoihin perustuva argumentaatio ei ole mutkatonta, sillä ne synnyttävät aina erimielisyyttä ja vastakkainasettelua. (Perelman. 32–35.) Arvoja

voidaan löytää argumenteista tarkastelemalla niiden tavoitteita ja seurauksia. Argumentti voi esimerkiksi perustua hyväksi määritetylle tavoitteelle, jonka avulla väitettä perustellaan. Normeihin ja sääntöihin nojaavassa argumentoinnissa taas normit ja säännöt sisältävät arvoja. (Kaakkuri-Knuuttila 1999: 264.)

Argumentaatio voi perustua Perelmanin mukaan myös hierarkioihin, jotka voidaan jakaa konkreettisiin, abstrakteihin, homogeenisiin ja heterogeenisiin hierarkioihin. Konkreettiseen hierarkiaan perustuvassa argumentaatiossa voidaan esimerkiksi todeta, että ihmiset ovat eläimiä ylempiä ja jumalat taas ihmisiä ylempiä. Abstraktia hierarkiaa taas edustaa ilmaus, jossa oikeutta pidetään ylempänä hyötyyn nähden. Sen sijaan heterogeeniset hierarkiat perustuvat eriluonteisten arvoja rinnastamiseen ja homogeeniset hierarkiat määrään. Esimerkkinä heterogeenisestä hierarkiasta Perelman mainitsee argumentin, jossa Aristoteles toteaa totuuden kunnioituksen olevan tärkeämpää kuin Platonin ystävyys. Homogeeniseksi hierarkiaksi taas mainitaan argumentti, joka väittää lievemmän kivun olevan parempi kuin voimakas kipu. (Perelman 1996: 36–37.)

2.2 Argumentaatiotyypit Perelmanin mukaan

Argumentit voidaan jakaa Perelmanin mukaan sidosmuotoisiin ja erottelumuotoisiin argumentteihin. Sidosmuotoiset argumentit mahdollistavat pmissettä koskevan hyväksynnän siirtämisen koskemaan johtopäätöksiä. (Perelman 1996: 58.) Termi *premissi* on peräisin latinan sanasta *praemissa* 'ennakkopäätös'. Premissillä tarkoitetaan päättelyn lähtökohtaa, argumentin perustelevaa väitettä. (Siitonen & Halonen 1997: 272.)

Sidostyyppit voidaan edelleen jakaa kvasiloogisiin argumentteihin, todellisuuden rakenteeseen perustuviin argumentteihin ja todellisuuden rakennetta luoviin argumentteihin. Erottelumuotoisissa argumenteissa tehdään todellisuuden osatekijöitä koskevia erotteluja. Perelman ei juuri erottelumuotoisia argumentteja käsittele, sillä hänen mukaansa ne eivät ole juuri kiinnostaneet perinteistä retoriikkaa. (Perelman 1996: 58–59.)

Kvasiloogisissa argumenteissa päättely perustuu tiettyyn loogiseen tai matemaattiseen kaavaan. Todellisuuden rakenteeseen perustuvat argumentit taas perustuvat todellisuuden eri osien välisiin suhteisiin, kuten syysuhteisiin. Sen sijaan todellisuuden rakennetta luovissa argumenteissa jostakin tilanteesta tehdään ennakkotapaus, malli tai yleinen sääntö, johon päättely perustuu. (Emt. 60–61.) Tutkielmani kannalta kiinnostavimmat Perelmanin luokittelemista argumenteista ovat todellisuuden rakenteeseen perustuvat argumentit, sillä toimeentulotukipäätöksissä perustelut toimivat syinä tuen myöntämiselle tai epäämiselle. Tuen myöntämistä tai epäämistä taas voidaan pitää syiden seurauksena.

Todellisuuden rakenteeseen nojaavat argumentit voidaan edelleen jakaa peräkkäisyysiteisiin ja rinnakkaisuussiteisiin perustuviin argumentteihin. Peräkkäisyysiteisiin perustuvat argumentit voivat suuntautua joko syiden tutkimiseen, seurausten toteamiseen, tai tosiseikan arvottamiseen seurausten valossa. Rinnakkaisuussiteisiin perustuvat argumentit taas pitävät sisällään teon ja olemuksen välisen siteen, jonka prototyyppinä voidaan pitää henkilön suhdetta ilmentymiinsä. Peräkkäisyysuhteissa syy edeltää aina vaikutusta, mutta rinnakkaisuussuhteissa henkilö ja hänen tekonsa ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa, jossa on vaikea sanoa, kumpi edeltää toista. (Perelman 1996: 93–94, 102–103.)

2.3 Todellisuuden rakenteeseen nojaavia argumentaatiotekniikoita

Todellisuuden rakenteeseen perustuville argumenteille on ominaista kausaalisuus eli syihin ja seurauksiin vetoaminen. Argumentaation kausaalisuudelle tyypillisiä seikkoja ovat: 1) kahden perättäisen tapahtuman liittäminen toisiinsa kausaalisuuden avulla, 2) pyrkimys selvittää tapahtumien syitä ja 3) sellaisten vaikutusten osoittaminen, jotka ovat tuloksia seurauksista. (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1971: 263.) Todellisuuden rakenteeseen perustuvia argumentaatiotekniikoita ovat muun muassa syihin ja auktoriteetteihin perustuvat argumentit. Argumentti voi perustua myös erilaisiin sidoksiin kuten yksilö/ryhmä-sidokseen ja symboliseen siteeseen. (Perelman 1996: 93–119.)

Sääskilahden (2006) tutkimuksessa todellisuuden rakenteeseen nojaavat argumentaatiotekniikat ovat Perelmanin (1996) jaottelemista argumentaatiotyypeistä yleisimpiä. Tällaiset argumentit ovat Sääskilahden (2006: 178) mukaan muodoltaan usein kaikkein yksinkertaisimpia, mikä saattaa selittää kyseisten argumenttien suosion. Syyargumentit sisältävät oletuksen, että seurauksen syyt ovat järkeviä ja ymmärrettäviä (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1971: 264). Sääskilahden (2006: 178) mukaan tällaisen argumentin käyttäjän tärkein tavoite on viestin ymmärrettävä sisältö eikä monipuolisen kirjoittamisen tai puhumisen osoittaminen.

Perelman (1996: 94) mainitsee syihin perustuvien argumenttien yhteydessä esimerkin onnenpelistä. Esimerkissä henkilöä, joka voittaa onnenpelissä epätavallisen usein, voidaan epäillä huijauksesta. Henkilöä voidaan epäillä huijauksesta, sillä näin voitot käyvät ymmärrettäviksi. Tapahtuma voidaan kuitenkin päätellä todeksi, jos useampi henkilö todistaa toisistaan riippumatta voittoputken aidoksi. (Emt. 94.) Sääskilahden (2006: 178) tutkimissa alkoholivalistusteksteissä tyypillisiä syyargumentteja edustavat *koska*-konjunktoiden avulla rakennetut argumentit: "Kaikissa juovutusjuomissa esiintyvän alkoholimyrkyksen takia on [...] kohtuullinenkin käytäntö vaarallista, *koskapa* se aina voi johtaa juopotteluun." Kyseisessä argumentissa alkoholin kohtuukäyttö perustellaan vaaralliseksi *koska*-lauseen avulla, joka edustaa syytä väitteelle.

Seurauksiin perustuvia argumentteja Perelman (1996: 94–95) kutsuu *pragmaattisiksi argumenteiksi*. Pragmaattista argumenttia vastaan esitetty kritiikki koskee sen soveltamista; kuinka erottaa tietty teko seurausten päättymättömästä sarjasta? Perelman mainitsee seurausten päättymättömän sarjan yhteydessä esimerkin Eevasta, jonka syntinen teko pakotti hänen ja Adamin luopuman paratiisista, mutta joka samalla johti koko ihmiskunnan syntymiseen.

Seurauksiin perustuvat argumentit voivat olla ongelmallisia myös arvoiltaan. Jos puheena olevaa asiaa, esimerkiksi ihmiselämä tai hanke, epäonnistuu tavalla tai toisella, saatetaan niitä pitää järjettöminä tuon epäonnistumisen eli seurausten perusteella. Seurauksiin perustuvat argumentit ovat kuitenkin käyttökelpoisia, jos ne eivät pelkistä seurauksia tai kiellä muiden argumenttitekniikoiden käyttöä. (Emt. 94–96.) Sääskilahti

(2006: 178) mainitsee seurauksiin perustuvien argumenttien yhteydessä esimerkin aineistostaan, jossa väitettä perustellaan myönteisellä seurauksella:

Onpa raittius Teille itsellennekin niin tärkeä. Välttämällä kaikkia juovutusjuomia, *pysytte paljon terveempinä ja reippaampina, säilytätte nuoruutenne ja kukoistuksenne paljon kauvemmin.*

Esimerkin kirjoittaja perustelee näin raittiuden tärkeyttä vetoamalla raittiuden myönteisiin seurauksiin: terveyteen, reippauteen, nuoruuteen ja kukoistukseen.

Kuusiston (1996) mukaan Persianlahti-kannanotoissa syy–seuraus-suhteet ovat selvät. Konflikti nähdään kannanotoissa seurauksena Saddam Husseinin kyltymättömästä valanlähimosta. Liittouman liittyminen sotaan taas nähdään muun maailman pyyteettömänä haluna pelastaa Kuwait. Kausaalisuudelle perustuvissa argumenteissa pyritään näin osoittamaan tekojen ja seurausten välinen yhteys. (Emt. 283.)

Auktoriteettiargumentti, *argumentum ad vericundiam*, vetoaa erilaisiin tahoihin kuten nimettöminä pysytteleviin, yleiseen mielipiteeseen tai ihmisryhmiin kuten tutkijoihin ja filosofiin. Auktoriteetti voi olla myös persoonaton kuten fysiikka tai uskonto. Tätä argumenttitekniikkaa on Perelmanin mukaan jyrkimmin vastustettu tieteissä, jossa sitä on myös eniten väärinkäytetty. Esimerkiksi uutuuksien, keksintöjen tai muutosten vastustamiseksi voidaan esittää auktoriteettiargumentteja, jotka voivat uhmata perinteisesti erehtymättöminä pidettyjä auktoriteetteja. (Perelman 1996: 107–108.)

Sääskilahden (2006: 183) aineistossa tyypillisimpiä auktoriteetteja ovat uskonnolliset ja tieteelliset auktoriteetit. Uskonnollista auktoriteettia edustaa useimmiten Paavali: "*Paavali sanoo: hyvä on olla viiniä juomatta [...]*." Tieteellistä auktoriteettia taas edustaa useimmiten lääketieteen alaan kuuluvat tutkimukset. (Emt.) Auktoriteettiin vetoaminen perustuu usein auktoriteetin omaamaan erikoistietoon. Auktoriteetin vedotessa erikoistietoonsa erityiskäsitteistönsä säestämänä vastaanottaja ei välttämättä ymmärrä sanoman sisältöä. (Suojanen 1997: 81).

Mikään auktoriteetti ei voi kestää todistamiskelpoista totuutta vastaan. Kyseenalaiseksi ei kuitenkaan usein esitetä auktoriteetin argumenttia, vaan itse auktoriteetin valinta. Perelman mainitsee tässä yhteydessä Pascalin, joka pilkkaa vaikutusvaltaisia, mutta ei itse epäröi vedota Pyhään Augustinukseen. Toisena esimerkkinä Perelman mainitsee Calvinin, joka puolestaan torjuu kirkon, mutta hyväksyy profeettojen auktoriteetin. Täysin kiistattomiksi auktoriteeteiksi Perelman nimeää jumalallista alkuperää olevat auktoriteetit. Tällaisista auktoriteeteista Perelman mainitsee Jeesuksen: "Mestari, jolla on niin suuri auktoriteetti, ansaitsee että hänen sanoihinsa uskotaan [...], vaikka hänen oppinsa olisi hämäräkin." (Perelman 1996: 107–108.)

Yksilö/ryhmä-sidoksella huomio kiinnitetään yksilöiden sijasta esimerkiksi kansoihin, aikakausiin, laitoksiin, poliittisiin tai taloudellisiin järjestelmiin. Sidoksen tekee ongelmalliseksi se, että yksilö kuuluu yleensä useampaan kuin yhteen ryhmään. Näin ollen on vaikea päätellä, mitä ryhmää yksilö kulloinkin edustaa. (Perelman 1996: 112.) Yksilö/ryhmä-sidosta voidaan käyttää argumentaatioissa joko vähättelemällä tai korostamalla jotain tiettyä ryhmää. Puhuja tai kirjoittaja voi näin kehua itseään esimerkiksi puolueen avulla, jolloin kehuminen tapahtuu epäsuorasti yksilö/ryhmä-sidoksen avulla. Päinvastaisessa tapauksessa yksittäisten henkilöiden virheiden perusteella voidaan vähätellä kokonaista ryhmää, jota nämä henkilöt edustavat. (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1971: 323.)

Kenneth Burken (1969) *identifikaatio*-käsite on merkitykseltään samankaltainen Perelmanin yksilö/ryhmä-sidokseen perustuvan argumentin kanssa. Identifikaatiolla tarkoitetaan samastamista, jossa henkilö tai hänen tavoitteensa ja toimintansa samastuu toiseen, johonkin ryhmään tai laajempaan kokonaisuuteen. Identifikaation avulla pyritään näin vakuuttamaan yleisö niin, että suostuttelevuus käy mahdolliseksi. Vakuuttaminen ei Burken mukaan aina perustu taidokkaaseen argumentointiin, vaan sellaiset tekijät kuten toisto ja tekninen tehokkuus voivat salakavalasti merkitä enemmän kuin varsinaiset retoriset taidot. (Burke 1969: 19–23, 26.)

Poliittisessa kielessä *me*-pronominilla on erityinen asema korostettaessa yhteisöllisyyttä. *Me*-pronominin avulla identifioidaan ja rajataan vastustajia. (Aarnio: 1997: 115). Täl-

lön muodostetaan vastakkaisuusasetelma, jossa meidän ja muiden ryhmien erottelu paljastaa Perelmanin (1996) luokitteluun kuuluvan yksilö/ryhmä-sidokseen perustuvan argumentin käytön. *Me*-pronominin lisäksi myös muiden sanavalintojen avulla voidaan määrittää yhteisöjä, joihin puhuja ilmaisee kuuluvansa. Tällaisina sanavalintoina voivat toimia ilmaisut kuten *puolue* ja *liike* tai aatteeseen liittyvät ilmaisut kuten *liberalismi* ja *kristillisuus*. (Aarnio: 1997: 115).

Symbolisessa siteessä symboli ja sen kohde liitetään toisiinsa. Tämä tarkoittaa sitä, että symboliin kohdistuva teko koskettaa myös symboloitua. Perelman mainitsee tällaisen osallisuussuhteen yhteydessä lipun, johon sylkeminen merkitsee maan häpäisemistä. Symbolisella siteellä on merkitystä vasta sitten, kun se on institutionalisoitu. Esimerkiksi kuningas on vallan symboli, mutta ei enää kruunun luopumisensa jälkeen. Symboli voi tehdä symboloimansa läsnä olevaksi, jolloin se toimii metonymiana. (Perelman 1996: 114–116.)

Perelmanin ja Olbrechts-Tytecan (1971: 316) mukaan puhe voi toimia puhujan tekona. Puhuja voi toimia esimerkiksi neuvojana, nuhtelijana tai käskijänä, jolloin vaikutus yleisöön on suuri. Täten puhujan tulisi kiinnittää huomiota omaan persoonaansa ja sen ilmentymiin. Perelman varoittaa muun muassa vihamielisyydestä ja yleisön alistamisesta. Puhujan persoonalla on vähemmän merkitystä, jos puhuja keskittyy arvoja sisältävän puheen sijasta tietojen välittämiseen. Puhuja voi kuitenkin tietoja välittäessäänkin ansaita yleisön luottamuksen, jos puhuja on tahdikas, kurinalainen ja esittää asiansa tiiviisti. (Perelman & Olbrechts-Tyteca 1971: 320–321.)

3 VIRKAKIELI TARKASTELUN KOHTEENA

Lain, hallinnon ja suunnittelun kieltä voidaan yhteisesti nimittää *virkakieleksi* (Iisa & Piehl 1992:11). Kielitoimiston sanakirjan (2006) mukaan *virkakieli* on ”virka-asioissa käytettävä kieli; viranomaisten käyttämä (kirjoitettu) kieli; hallinnon kieli”. Tällaista kieltä käytetään julkisten tehtävien hoitamiseen. Virkakieli on virallissävyyistä ja tyyllittää persoonatonta. Virkakieli pyrkii luomaan virkkeitä, joita voidaan ymmärtää vain yhdellä tavalla. Viranomaisten tulee kuitenkin käyttää kielenkäyttäjille yhteistä yleis-kieltä, jotta kaikilla kansalaisilla olisi yhtäläiset mahdollisuudet ymmärtää viranomais-ten kieltä. (Iisa & Piehl 1992:11.)

Tässä luvussa käsittelen virkakielen ymmärrettävyyttä ja sen tyypillisiä piirteitä. Virkakielen ymmärrettävyyden käsittely liittyy tiiviisti aineistoni tarkasteluun, sillä toimeentulotukipäätösten ymmärtäminen on niiden lukijoiden, toimeentulotukihakijoiden etu ja oikeus. Viranomaisten käyttämän kielen piirteiden tarkastelussa kartoitan virkakielelle tyypillisiä ominaisuuksia ja tehtäviä.

3.1 Virkakielen ymmärrettävyydestä

Virkakielen tutkimukseen liittyy tiiviisti kielenhuolto. Kun viranomaiskielestä alettiin puhua 1970-luvulla, olivat ymmärrettävyys ja selkeys keskeisiä kriteereitä tekstien arvioinneissa. Viranomaistekstejä onkin nykyisin kirjoitettu selkeämmällä kielellä, joka ottaa paremmin lukijan huomioon. (Hiidenmaa 2000: 29, 32.) Pirjo Hiidenmaan (2000: 32) mukaan kielen selkeydellä tarkoitetaan ”kaikenlaisia tekstien lukemista ja ymmärtämistä tukevia kielellisiä parannuksia, niin sanaston, syntaksin kuin tekstuaalisen rakenteen ja esitystavan alalla.”

Perelman (1996: 50) korostaa kielen ymmärrettävyyttä: ”Kaikki seikat, joista puhuja esityksessään puhuu, on kuvattava kielellä jota yleisö ymmärtää.” Perelman lisää, että sanat eivät aina voi yksin taata viestin virheetöntä ymmärtämistä. Tällöin on haettava lisäinformaatiota, jonka avulla väärinkäsityksiä vältetään. Lisäinformaatioiksi Perelman

mainitsee lauseet, verbaaliset tai ei-verbaaliset viitekehykset sekä puhujaa ja yleisöä koskevat tiedot. (Emt. 53.) Mitä laajemmalle yleisölle teksti suunnataan, sitä monimutkaisemmaksi tekstin tulkinnat. Tekstien monimutkaisuus taas vaikuttaa käsitteiden hallintaan (Aarnio 1997: 115).

Kielen selkeytys ei siis ole yksiselitteinen asia. Jos syntaktisiin rakenteisiin kiinnitetään kaavamaisesti huomiota, jäävät tekstin yhteydet ja erilaiset lukutavat huomiotta. Selkeyttämällä tekstejä saattaa niiden sävy muuttua tylyksi tai holhoavaksi. Sävyltään tylly teksti voi esiintyä esimerkiksi verottajalta saadussa kirjeessä, jossa uhataan rangaistuksella, jos vastaanottaja ei ilmoita pyydettyjä tietoja. Tekstissä saatetaan uhata rangaistuksella, vaikka se olisi vastaanottajan ensimmäinen kirje verottajalta. Tekstin vuorovaikutussävy voi näin olla työkeä, vaikka asia tulisi ymmärretyksi. (Hiidenmaa 2000: 32–33.)

Ulla Tiililän (2007a) tutkimuksen mukaan vaativia tekstejä tehdään vaatimattomin välinein. Näin ollen tekstien tekemisen tapoihin ja edellytyksiin pitäisi puuttua, jotta päätöstekstien puutteita voitaisiin korjata. Tietojärjestelmiä tulisi esimerkiksi kehittää vastaamaan paremmin kirjoittajien tarpeita. Lisäksi olisi varmistettava, että koko tekstintuotantoketju tunnettaisiin niin, että kaikilla tekstien tekemiseen osallistuvilla pitäisi olla kontaktit toisiinsa. Tilanne, jossa tekstien tekemistä siirretään ammattiryhmältä toiselle, vaatii myös valmistelua: ”Noviisit ovat kirjoittajina toisenlaisia kuin tekstilajin asiantuntijat.” (Tiililä 2007a: 232.)

Virkakielen vaikeaselkoisuudesta ei voida syyttää yksittäistä kirjoittajaa. Virkahenkilön voidaan nähdä olevan virkansa vanki. Tekstien selkeyttäminen vaatii koko kontekstin tarkastelua. On esimerkiksi tutkittava, millaiseen tekstien verkostoon jokin tuotos kuuluu, ja millaisia malleja kirjoittajilla on. (Hiidenmaa 2000: 42.) Kielen ja työn suhteen pohdinnassa tärkeä kysymys jääkin ratkaisematta: ”Kysyä sopii, kuka opastaa kieleen, jos se on työn näkyvin tuote: koulu, yliopisto vai työpaikka?” (Emt. 34.)

3.2 Virkakielen tyypillisistä piirteistä

Viranomaiskielellä ei ole vain yhtä tehtävää kuten tiedonvälitystehtävää, vaan teksteissä kohtaavat useat yhteisölliset toiminnot. Virkakielen monitehtävinen luonne paljastuu tarkastelemalla niiden yhteyttä muihin asiakirjoihin: päätökset viittaavat periaate-ohjelmiin, lakeihin ja tulkintaohjeisiin, pöytäkirjat esityslistaan, kirjevastaukset kirjallisiin kysymyksiin ja niin edelleen. Hallinnon asiakirjoissa tällaisia yhteyksiä ilmaistaan sekä konkreettisina viittauksina että tekstien mukautumisena toisiinsa. (Hiidenmaa 2000: 39.)

Virkakielen monitehtävinen luonne voi näkyä yllättävissäkin yhteyksissä kuten virkailmoituksissa. Tällaisen ilmoituksen ensisijaisena tehtävänä voidaan pitää työntekijän hakemista. Tarkempi analyysi kuitenkin paljastaa, että ilmoituksen muita tärkeitä tehtäviä ovat myös mainostaminen, imagon rakentaminen ja me-hengen kohottaminen. (Laaksonen 2002: 102–103.) Salli Kankaanpää (2000) toteaa myös väitöskirjassaan, että viranomaisten tiedotteet ovat muuttuneet 20 vuodessa faktaluetteloista imagomainnan suuntaan. Tämä tarkoittaa sitä, että hallinto kirjoittaa nykyisin markkinamaisemmin ja käyttää muista tekstilajeista tuttuja kielenmuotoja. Tällainen virkatekstilajin epäyhtenäisyys saattaa asettaa paineita kirjoittajalle, joka joutuu yhdistämään esimerkiksi tiedotemaisuuden, mainosmaisuuden ja työntekijän hakemisen yhteen virkailmoitukseen (Laaksonen 2002: 103).

Konkreettisia viittauksia muihin asiakirjoihin toimeentulotukipäätöksissä edustavat lakipykälät ja tekniset tunnistet. Tekstien mukautumisen taas voi havaita siitä, kuinka toimeentulotukihakijan esittämät asiat hakemuksessa muokkautuvat tulevassa päätöksessä viralliseen muotoonsa; tiettyyn tarkoitukseen haettu toimeentulotuki esitetään päätöksessä erilailla kuin miten hakija on asian esittänyt tukea hakiessaan. Asiakirjojen konkreettiset viittaukset ja mukautumiset muihin teksteihin voivat olla syynä siihen, miksi hallinnollisiin asiakirjoihin tottumattomat saattavat pitää niitä vaikeaselkoisina (Hiidenmaa 2000: 39).

Tiililän (2007a) tutkimissa kuljetuspalvelupäätöksissä esiintyy rinnakkain tyypillistä virka- ja erikoiskieltä sekä kieltä, jota voidaan pitää lukijaystävällisenä. Virkakielisiä piirteitä Tiililän aineistossa edustavat muun muassa sanaston abstraktisuus ja passiivivaltaisuus. Lukijaystävällisinä piirteinä taas esiintyvät muun muassa puhuttelevien elementtien käyttö ja lääkärilausuntojen latinankielisten ilmaisujen muuttaminen suomeksi. (Tiililä 2007a: 215.)

Virkakielen virallisuus syntyy tietyistä kielivalinnoista, joita voivat olla esimerkiksi niin sanotut juridiset pronominit, kuten *edellä mainittu* ja *puheena oleva*. Nominilausekkeiden määritteisyys on myös yksi kielellinen valinta, joka esiintyy usein virallisissa asiakirjoissa. Hiidenmaa kuvaa hyvin esimerkissään nominilausekkeen määritteisyyden mahdollista äärimmäisyyttä: *kaupunginhallitus päättää irtaimen omaisuuden vastikkeettomasta tai alle käypää arvoa tapahtuvasta luovuttamisesta*. (Hiidenmaa 2000: 42–44.)

Virkateksteissä substantiivivaltaisuus on huomattavaa: puolet sanoista on substantiiveja. Yleiskielisissä asiateksteissä substantiiveja on keskimäärin runsas kolmannes sanoista. (Hiidenmaa 2000: 42–44.) Substantiivien runsaus johtuu muun muassa siitä, että niiden avulla ilmaistaan toimintoja, jotka toisenlaisissa teksteissä ilmaistaan usein verbein. Tällaisia toimintaa kuvaavia tyypillisiä substantiiveja ovat esimerkiksi *tarkistus* ja *seuranta*. (Heikkinen 2002:16.) Substantiivivaltaisuuden avulla virkateksteissä ilmaistaan myös tarkkuutta. Usein substantiivien yhteydessä käytetään ammattikielten termejä, jotka lisäävät tekstin yksityiskohtaisuutta. (Kankaanpää 2006: 85, 89). Ammattikielten termit eivät kuitenkaan aina ole helposti ymmärrettäviä, joten yksityiskohtaisuus voi vaikuttaa osaltaan kielen selkeyteen.

Virkakielen substantiivivaltaisuus näkyy myös lakikielen tutkimuksessa, jossa on muun muassa selvinnyt, että hierarkkisia sivulauseita sisältävät pitkät virkkeet ovat vähentyneet. Niiden tilalle ovat ilmaantuneet määritteiden kuormittamat nominilausekkeet. Aikaisempi lauseiden sisäinen ja välinen hierarkia on näin nykyisin pakattu yhteen liittyvien sanojen kimpuiksi. (Hiidenmaa 2000: 43.)

Juridisten pronomien ja nominilausekkeiden lisäksi virkakielelle tyypillisiä piirteitä ovat muun muassa rinnastukset, yhdyssanat ja kiteymät. Tavallisimmin rinnastusta ilmaistaan konjunktiolla *ja*, jonka avulla yhdistetään sanoja, lausekkeita, lauseita, virkeitä ja joskus myös laajempia tekstinosia. Rinnastuksen avulla sama asia saatetaan sanoa kahdesti, jolloin se korostuu ja saa lisää vaikuttavuutta: *Tapausta tutkitaan julkisuudessa ja tiedotusvälineissä*. (Hiidenmaa 2000: 51–53.) Rinnastukset voivat myös lisätä yksityiskohtaisuutta esittämällä luokitteluja. Luokittelua voidaan ilmaista esimerkiksi rinnastamalla yhdyssanoja, joilla on yhteinen perusosa. (Kankaanpää 2006: 104.)

Hallinnolliset tekstit sisältävät yhdyssanoja usein enemmän kuin muut tekstilajit. Yhdyssanat ovat suosittuja virkakielessä muun muassa siksi, että niiden avulla voi luokitella asioita. Yhdyssanan loppuosalla, perusosalla, voidaan näin määritellä, minkä yläkäsitteen alaan jokin toiminta kuuluu. Toiminta voidaan esimerkiksi jakaa *osastoihin, yksiköihin ja hankkeisiin*. Virkakielessä yhdyssanoja esiintyy usein myös ketjuna, jossa yhdyssanan osia ketjutetaan peräkkäin yhdysmerkin avulla, kuten esimerkeissä *oppilas-aikuistyöntekijä-malli* ja *tilaaja-tuottaja-malli*. Ketjusanojen alkuosana esiintyy yleensä kaksi rinnasteista osaa, joiden välistä suhdetta sana ilmaisee. (Hiidenmaa 2000: 58–59.)

Kiteymässä ilmaus kiteytyy slogaanin kaltaiseksi muodoltaan, kuten esimerkeissä *työssä jaksaminen* ja *positiivinen diskriminaatio*. Yleensä tällaisten ilmausten merkitys jää pääteltäväksi siitä, missä yhteydessä ne esiintyvät, sillä teksteissä niiden konkreettista merkitys selitetään harvoin. Kiteymissä pääsana ilmaisee usein nominaalistettua prosessia, kuten *jaksaminen* (verbistä *jaksaa*) ja *diskriminaatio* (verbistä *diskriminoida* tai *syрjiä*). Virkakielen substantiivivaltaisuus tulee näin esiin myös kiteymissä. (Hiidenmaa 2000: 59–60.)

Virkateksteissä esimerkiksi *suunnitelmia* ja *muistioita* hallitsevat järjestelmät ja muut abstraktit asiat. Aiemmat tekstit paketoidaan ja etäännytetään tekstin tuottajista ja lukijoista, jolloin nojaututaan oletuksiin, joita ei kirjoiteta näkyviin. Uusia asioita tarjoillaan näin ikään kuin tuttuina. Virkatekstien merkitykset voivat näin jäädä lukijoilleen epäselviksi. Virkakielen muuttaminen täysin yleiskieliseksi on kuitenkin moniselitteinen kysymys, sillä yhdenlaisilla kielenmuodoilla tuotetaan erilaisia merkityksiä kuin

toisenlaisilla. Virkakielen muuttaminen täysin yleiskieliseksi ei välttämättä ole mahdollista eikä edes mielekäästä. (Heikkinen 2002: 16–17.)

4 ARGUMENTTIOSOITTIMET JA NIIDEN YHTEYDESSÄ ESIINTYVÄT ARGUMENTAATIOTEKNIIKAT TOIMEENTULOTUKIPÄÄTÖKSISSÄ

Perelmanin ja Olbrechts-Tytecan (1971: 263) mukaan todellisuuden rakenteeseen perustuville argumenteille on ominaista kausaalisuus eli syihin ja seurauksiin vetoaminen. Toimeentulotukipäätöksissä seurauksia edustavat toimeentulotuen myöntäminen tai epääminen. Syiksi taas voidaan katsoa tuen myöntämisen tai epäämisen perustelut. Syyt ja seuraukset voivat argumenteissa liittyä toisiinsa erilaisilla tavoilla, esimerkiksi konjunktiolla tai nollaliitoksilla.

Tässä luvussa tarkastelen, millaisia argumenttiosoitimia toimeentulotukipäätökset sisältävät. Argumenteiksi katson kokonaisuuden, joka sisältää sekä väitteen että perustelun. Argumenttiosoitimen lisäksi tarkastelen kunkin osoittimen yhteydessä esiintyviä erilaisia argumentaatiotekniikoita. Toimeentulotukipäätöksissä esiintyvät argumentaatiotekniikat ilmaisevat, mihin päätösten perustelut perustuvat.

4.1 Konjunktiot

Konjunktioita esiintyy toimeentulotukipäätösten argumenttiosoitimina niukasti. Aineiston 60 päätöksestä vain neljässä täydentävässä toimeentulotukipäätöksessä käytetään argumenttien osoittimina konjunktiota *koska*. Perustoimeentulotukipäätösten perusteissa konjunktioita ei esiinny lainkaan. Taulukkoon 1 on koottu konjunktioiden määrä argumenttiosoitimina toimeentulotukipäätöksissä.

Taulukko 1. Konjunktioiden määrä argumenttiosoitimina toimeentulotukipäätöksissä.

Konjunktio	Myönnetty PT	Evätty PT	Myönnetty TT	Evätty TT
<i>koska</i>	0	0	0	4

Ilona Herlinin (1997: 8) mukaan ”jokainen *koska*-lause esittää jonkin premissin tai evidenssin, jonka perusteella on mahdollista tehdä päälauseen esittämä päätelmä tai arvio”. Herlin (emt.) toteaa, että tällainen episteemiseksi kausaalisuudeksikin kutsuttu suhde

lauseiden välillä on näin evidenssin ja siitä tehdyn johtopäätöksen välinen. Chaïm Perelman (1996: 58) kutsuu kyseistä suhdetta sidokseksi, jonka avulla argumentissa todellisuuden tekijät liittyvät toisiinsa. Sidos mahdollistaa Perelmanin mukaan ”premisestä koskevan hyväksynnän siirtämisen koskemaan myös johtopäätöksiä” (emt.).

Esimerkeissä 1, 2, 3 ja 4 *koska*-konjunktiot toimivat sidoksena eli perusteluina päälauseiden päätelmille.

- (1) Hakemus evätään aknelääkekuurin osalta, koska sen ei voida katsoa kuuluvan toimeentulotuen piiriin (Toimeentulotukilaki 7 C pykälä). (TT1)
- (2) Toimeentulotuki huonekaluihin evätään, koska ei ole erityisiä perusteita myöntää harkinnanvaraista toimeentulotukea. (TT2)
- (3) Hakemus evätään, koska hakijalle on myönnetty kyseisille kuukausille normilaskelman mukaisesti perustoimeentulotukea. (TT3)
- (4) Evätään hakemus huhtikuun osalta koska perusnormissa on myös huomioitu lasten harrastusmenoja (toimeentulotukilaki 7 a pykälä) ja sen takia heidän pitää maksaa osan harrastusmenoista itse. (TT4)

Esimerkkien 1, 2 ja 3 ja 4 päälauseiden päätelmät ovat sisällöltään toistensa kaltaisia: täydentävä toimeentulotuki evätään. Sen sijaan *koska*-lauseet eli syyt tuen epäämiseen vaihtelevat. Esimerkissä 1 hakemuksen epääminen perustellaan sillä, ettei aknelääkekuuri kuulu toimeentulotuen piiriin. Esimerkeissä 3 ja 4 epäämisen perusteluiksi taas esitetään hakijan saamat aikaisemmat perustoimeentulotuet. Koska esimerkeissä 1, 2, 3 ja 4 varsinainen argumentaatio tapahtuu *koska*-lauseissa, edustavat ne Perelmanin (1996: 93–94) luokittelun syyargumentteja.

Esimerkeissä 1 ja 4 on merkitty sulkuihin toimeentulotukilain pykälä. Lakiin viittaaminen voidaan nähdä sekä auktoriteettiargumenttina että yksilö/ryhmä-sidoksena. Auktoriteetti voi Perelmanin (1996: 108) mukaan olla myös persoonaton, kuten fyysiikka tai uskonto. Lakia voidaan näin pitää auktoriteetin yhtenä ilmentymänä. Päätöksen kirjoittaja kuuluu työnsä puolesta viranomaisiin eli ryhmään, jolla katsotaan olevan asiantuntevuutta tulkita lakia asianmukaisesti. Näin ollen esimerkkien 1 ja 4 viittaukset lakipy-

käliin viestivät auktoriteetin läsnäolon lisäksi myös yksilö/ryhmä-sidoksesta, jota käytetään korostamalla ryhmään kuulumista. Esimerkissä 3 viitataan myös aineettomaan auktoriteettiin, *normilaskelmaan*. Koska laskelmaa ei ole voitu tehdä ilman toimeentulotukilain määrittelemiä ehtoja, perustuu *normilaskelma* toimeentulotukilaille. Täten esimerkki 3 kuuluu myös auktoriteettiargumenttien ja yksilö/ryhmä-sidokseen perustuvien argumenttien piiriin.

Esimerkin 2 *koska*-lause *koska ei ole erityisiä perusteita myöntää harkinnanvaraista toimeentulotukea* perustelee päätöksen perusteiden puuttumisella. Toisin sanoen päätöksen perusteluna on, että perusteluita ei ole. Irrotettuna kontekstistaan esimerkki 2 ei näin paljasta päätöksen syytä yhtä selvästi kuin esimerkissä 1, 3 ja 4. Näin ollen esimerkissä 2 hakemuksen epäämisen eli teon motiivi jää huteraksi. Esimerkki 2 on kuitenkin peräisin päätöksestä, jossa mainitaan hakijan asuvan *kohtuuttoman kalliissa asunnossa*. Hintava asunto on näin todellinen syy tuen epäämiseen, mutta sitä ei suoraan yhdistetä varsinaiseen päätöksen epäämisperusteluun.

Ilmaus *harkinnanvarainen toimeentulotuki* esimerkissä 2 käsittää täydentävään toimeentulotukeen sisältyvät erityismenot, sillä sosiaali- ja terveysministeriön (2007) mukaan täydentävää toimeentulotukea myönnetään aina *harkinnan mukaan*. Esimerkin 2 perustelut pohjautuvat näin esimerkkien 1, 3 ja 4 kaltaisesti auktoriteettiargumentteihin ja yksilö/ryhmä-sidokseen perustuviin argumentteihin syyargumenttien lisäksi.

Herlinin (1997: 41) mukaan nykyisessä yleiskielessä konjunktio *koska* on kausaalisessa käytössä, toisin kuin murteissa. ISK (2004: § 1128) määrittelee kausaaliseksi suhteeksi lauseiden välisen suhteen, jossa asiointilojen esitetään olevan keskenään syyn ja seurauksen suhteessa. Kausaalisen suhteen merkitsijöiksi mainitaan muun muassa konjunktioit ja konnektiivit. Täten *koska*-konjunktio suosio muihin konjunktioihin verrattuna toimeentulotukipäätösten perusteluissa ei yllätä. Konjunktioiden määrä on kuitenkin vähäinen verrattessa niitä Ulla Tiililän tutkimustuloksiin. Tiililä (2007a: 20) esittää väitöskirjassaan, että kuljetuspalvelupäätösten perustelu tehdään lähes aina *koska*-konjunktioilla alkavalla lauseella.

Konjunktioita esiintyy argumenttiosoittimina täydentävän toimeentulotuen päätöksissä, joissa tuki evätään. Konjunktioiden käyttö epäamisperustelujen yhteydessä on perustelua konjunktioiden kausaalisen luonteen vuoksi. Päätöksissä, joissa toimeentulotukea myönnetään, ei sen sijaan konjunktioita argumenttiosoittimina esiinny. Konjunktio-osoittimien puuttuminen tukea myönnettyissä päätöksissä selittyy sillä, että tukea myönnettäessä ei perusteluita välttämättä esitetä lainkaan.

Toimeentulotukipäätöksissä konjunktio-osoittimien yhteydessä esiintyvät argumentaatiotekniikat ovat yhdenmukaiset; konjunktio-osoittimien yhteydessä käytetään syyargumentteja, auktoriteettiargumentteja ja yksilö/ryhmä-sidokseen perustuvia argumentteja. Nämä kolme tekniikkatyyppiä esiintyvät päätöksissä yhteen sulautuneina. *Koska*-konjunktio kausaalisuuden vuoksi syyargumenttien esiintyminen kyseisen konjunktioyhteydessä on ilmeistä. Auktoriteetti- ja yksilö/ryhmä-sidokseen perustuvat argumentit taas selittyvät päätösten suorilla tai epäsuorilla viittauksilla toimeentulotukilakiin.

4.2 Nollaliitokset

Jos peräkkäisiä virkkeitä tai lauseita ei ole liitetty toisiinsa konjunktioilla tai konnektiiveilla, saattaa kyseessä olla nollaliitos. Nollaliitoksessa lukija liittää itse lauseet tai virkkeet yhteen edellyttäen, että peräkkäisten lauseiden tai virkkeiden välillä on selvä semanttinen yhteys, joka on ilmaistavissa myös konjunktioilla tai konnektiiveilla. Nollaliitoksen määrittäminen perustuu näin osittain lukijan subjektiiviseen tulkintaan. (Sääskilahti 2006: 161.) Nollaliitos esiintyy argumenttiosoittimena kolmessa täydentävän toimeentulotuen päätöksessä ja yhdessä perustoimeentulotuen päätöksessä. Nollaliitosten määrä argumenttiosoittimina toimeentulotukipäätöksissä esitetään taulukossa 2.

Taulukko 2. Nollaliitosten määrä argumenttiosoittimina toimeentulotukipäätöksissä.

	Myönnetty PT	Evätty PT	Myönnetty TT	Evätty TT
Nollaliitos	0	1	1	2

Esimerkeissä 5 ja 6 toimeentulotukipäätösten argumenttiosoitimina käytetään virkkeiden välistä nollaliitosta.

- (5) Hakemus evätään. Kyseinen meno kuuluu toimeentulotuen perusosalla katettaviin menoihin eikä sitä huomioida erikseen. (PT 7)
- (6) Toimeentulotuki vuokravakuuteen evätään. Vuokra ylittää kolmen hengen kohtuuvuokran [...] eurolla [...]. (TT 22)

Esimerkkien 5 ja 6 virkkeet muodostavat kausaalisen kokonaisuuden, jossa syyn ja seurauksen merkitsijöinä toimivat konjunktioiden sijasta virkkeiden väliset nollaliitokset. Esimerkeissä 5 seurauksen eli tuen epäämisen syynä on, että johonkin tiettyyn menoon haettu tuki katsotaan jo kuuluvan toimeentulotuen perusosaan. Esimerkissä 6 epäämisen syyksi esitetään hakijan korkea vuokra.

Esimerkissä 5 virkkeiden väliin voidaan lisätä *koska*-konjunktio ilman merkityksen muuttumista: *Hakemus evätään, koska kyseinen meno kuuluu toimeentulotuen perusosalla katettaviin menoihin eikä sitä huomioida erikseen.* Myös esimerkissä 6 *koska*-konjunktio voidaan sijoittaa virkkeiden väliin: *Toimeentulotuki vuokravakuuteen evätään, koska vuokra ylittää kolmen hengen kohtuuvuokran [...] eurolla [...].* Esimerkit 5 ja 6 edustavat näin syyargumentteja, sillä esimerkkien jälkimmäiset virkkeet voidaan nähdä ensimmäisten virkkeiden, toimeentulotuen epäämisen, syiksi nollaliitoksen avulla.

Esimerkkien 5 ja 6 perustelujen taustalla vaikuttaa aineeton auktoriteetti, toimeentulotukilaki, vaikka sitä ei ilmaista suoraan. Esimerkissä 5 esitetään, että hakemus tiettyyn menoon evätään, koska *meno kuuluu toimeentulotuen perusosalla katettaviin menoihin.* Menot, jotka kuuluvat toimeentulotuen perusosaan, ovat eritelty toimeentulotukilaisissa, joten esimerkin 5 perustelut pohjautuvat syiden lisäksi auktoriteettiin, toimeentulotukilakiin. Esimerkissä 6 taas ilmaistaan, että hakemus evätään, koska hakijan vuokra ylittää *kolmen hengen kohtuuvuokran.* Ymmärtääkseen kohtuuvuokran käsitteen on tulkitsijan etsittävä vastausta toimeentulotukilasta. Näin ollen myös esimerkkiä 6 voidaan pitää syyargumentin lisäksi auktoriteettiargumenttina.

Päätösten perustelujen pohjautuessa lakiin päätösten kirjoittajat osoittavat kuuluvansa ryhmään, jolla valta tulkita lakia tehdäkseen sen perustella hakijaa koskevat päätökset. Näin ollen esimerkkien 5 ja 6 voidaan katsoa kuuluvan syyargumenttien ja auktoriteettiargumenttien lisäksi yksilö/ryhmä-sidokseen perustuviin argumentteihin.

Esimerkissä 7 ensimmäisen virkkeen sisältö voidaan nähdä jälkimmäisen virkkeen syyksi.

- (7) Pyykin kantaminen vaikeaa olkapäävaivan takia. Myönnetään pesukoneen hankkimiseen max. [...] e. (TT 21)

Esimerkissä 7 seurauksen eli tuen myöntämisen syyksi esitetään vaikea olkapäävaiva. Esimerkkien 5 ja 6 tavoin myös esimerkissä 7 kausaalisuuden merkitsijänä toimii virkkeiden välinen nollaliitos. Esimerkissä 7 *koska*-konjunktio voidaan lisätä ensimmäisen virkkeen alkuun ilmauksen merkitystä muuttamatta: *Koska pyykin kantaminen on vaikeaa olkapäävaivan takia, myönnetään pesukoneen hankkimiseen max 8 [...] e.* Esimerkki 7 kuuluu syyargumenttien piiriin, sillä ensimmäinen virke voidaan nähdä syynä ja perusteluna toimeentulotuen myöntämiselle. Sen sijaan esimerkissä 7 ei esiinny auktoriteettiargumentteihin tai yksilö/ryhmä-sidokseen perustuvien argumenttien piirteitä.

Esimerkin 8 *että*-lauseessa esitetään, että tukea ei voida myöntää, sillä hakijalla ei ole kuittia ostamastaan polkupyörästä.

- (8) Evätään toimeentulotuki polkupyörään. Sosiaalitoimessa on päätetty että vain liikkeestä ostettu pyörä voidaan hyväksyä virallista kuittia vastaan. (TT5)

Että-lause toimii esimerkissä 8 syyargumenttina ja perusteluna toimeentulotuen epäämälle. Argumentin osoittimena esimerkissä 8 toimii nollaliitos, sillä seurauksen ja syyn eli päätöksen epäyksen ja sen perustelun väliin voidaan sijoittaa konjunktio *koska*: Evätään toimeentulotuki polkupyörään, *koska* sosiaalitoimessa on päätetty [...].

Esimerkissä 8 esitetään, että sosiaalitoimessa on päätetty vaatimus pyörän kuitista. Päätöksen perusteluna esitetään näin *että*-lauseen lisäksi sosiaalitoimen käytännöt. Sosiaalitoimi edustaa esimerkissä 8 aineetonta auktoriteettia, johon päätös perustuu. Maininta sosiaalitoimesta liittää päätöksen kirjoittajan myös ryhmän, sosiaalitoimen työntekijöiden, jäseneksi. Esimerkkiä 8 voidaan täten pitää syyargumentin lisäksi myös auktoriteettiargumenttina ja yksilö/ryhmä-sidokseen perustuvana argumenttina. Sosiaalitoimeen viittaaminen on aineistossa poikkeuksellista. Sosiaalitoimen sijaan auktoriteettina aineistossa toimii yleensä toimeentulotukilaki.

Nollaliitosten määrä argumenttiosoitimina jakautuu aineistossa tasaisesti lukuun ottamatta aineistoluokkaa, jossa perustoimeentulotukea myönnetään. Nollaliitosta käytetään näin tuen myöntämisestä tai epäämisestä välittämättä. Tällaisen argumentin osoitintyyppin avulla voidaan tekstistä saada tiiviimpää. Esimerkeissä 5, 6, 7 ja 8 lukijan on helppo tulkita esimerkeissä esiintyvien virkkeiden välinen syy-seuraus-suhde, vaikka konnektoreita ei ilmaista. Ilman konnektoreita perustelut jäävät kuitenkin osittain tulkinnanvaraisiksi. Lisäksi konnektorin lisääminen ei kasvata merkittävästi virkkeiden sanamäärää, joten niiden pois jättämiselle ei ole perusteita.

Päätöksissä, joissa nollaliitokset toimivat argumenttiosoitimina, käytetään syyargumentteja, auktoriteettiargumentteja ja yksilö/ryhmä-sidokseen perustuvia argumentteja perustelemaan päätösten väitteet. Nollaliitoksissa syyn ja seurauksen merkitsijöinä toimivat konjunktoiden sijasta virkkeiden väliset nollaliitokset. Syyn merkitsijöinä nollaliitoksissa toimivat näin näkymättömät kausaaliset konjunktiot. Konjunktoiden kausaalisen luonteen vuoksi syyargumenttien käyttö niiden yhteydessä on ilmeistä. Auktoriteetti ja yksilö/ryhmä-sidokseen perustuvien argumenttien käyttö nollaliitosten yhteydessä taas perustuu epäsuoriin lakiviittauksiin.

4.3 Infiniittirakenteet

Verbien infiniittiset muodot eli nominaalimuodot voidaan jakaa infinitiiveihin ja partitiiveihin. Infinitiivejä on kolme, ja niitä nimitetään tunnustensa mukaan A-, E- ja

MA-infinitiiveiksi. Partisiipeihin taas kuuluvat VA-, NUT-, agentti- ja kieltopartisiipit. Infiniittiset muodot käyttäytyvät osittain verbien tapaan saamalla verbeille tyypillisiä laajennuksia kuten objektin. Infiniittisiltä muodoilta puuttuvat kuitenkin finiittiverbin tuntomerkit modus ja tempus. Infiniittisillä muodoilla on kuitenkin sijataivutusta, ja joissakin muodoissa persoonaa voidaan ilmaista possessiivisuffikseilla. Lisäksi partisiipeilla on myös lukutaivutusta. (ISK 2004: § 490, § 492, § 521.)

Infiniittirakenne esiintyy argumenttien osoittimina yhteensä 21 toimeentulotukipäätöksessä. Infiniittirakenteiden esiintyminen argumenttien osoittimina toimeentulotukipäätöksissä esitetään taulukossa 3.

Taulukko 3. Infiniittirakenteiden määrä argumenttiosoittimina toimeentulotukipäätöksissä.

Infiniittirakenne	Myönnetty PT	Evätty PT	Myönnetty TT	Evätty TT
E-infinitiivi	2	0	6	0
Kieltopartisiippi	0	3	0	7
VA-partisiippi	0	0	0	3

Taulukosta 3 käy ilmi, että toimeentulotukipäätöksissä esiintyy kieltopartisiippi, E-infinitiivi ja VA-partisiippi argumenttien osoittimina. Kieltopartisiipin käyttö on suosituinta, sillä se esiintyy argumenttiosoittimena kymmenessä toimeentulotukipäätöksessä. Toiseksi suosituin infiniittimuoto on E-infinitiivi, jota käytetään argumenttiosoittimena kahdeksassa päätöksessä. Sen sijaan VA-partisiippi toimii argumenttiosoittimena vain kolmessa päätöksessä.

4.3.1 Infinitiivit

Infinitiivillä tarkoitetaan verbin infiniittimuotoa, jolla on sekä verbin että substantiivin ominaisuuksia. Verbimäisyyttä edustavat verbikanta ja verbin täydennykset. Substantiivisuutta taas osittainen sijataivutus sekä se, että infiniitivilauseke esiintyy muun muassa subjektina, objektina tai adverbialina. (ISK 2004: § 492.) Infinitiivi esiintyy argumenttien osoittimina yhteensä 8 toimeentulotukipäätöksessä, joista kaksi edustaa perustoi-

meentulotuen päätöstä ja kuusi täydentävän toimeentulotuen päätöstä. Päätöksissä, joissa infinitiivi esiintyy argumenttiosoitteina, toimeentulotukea myönnetään. Infinitiivityypeistä aineistossa esiintyy ainoastaan E-infinitiiviä.

E-infinitiiviin kuuluvat instruktiivi-, inessiivi- ja passiivimuodot (Herlin, Leino & Visa-pää 2005: 10). Toimeentulotukipäätöksissä passiivimuotoista E-infinitiiviä, kuten *tehtessä*, ei esiinny. Sen sijaan instruktiivimuotoista E-infinitiiviä (*tehdessä*), esiintyy viidessä päätöksessä, ja inessiivimuotoista E-infinitiiviä (*tehdessä*), kolmessa päätöksessä. Sekä instruktiivimuotoista että inessiivimuotoista E-infinitiiviä käytetään päätöksissä perusteluina tuen myöntämiseen.

Toimeentulotukipäätöksissä esiintyvät instruktiivimuotoiset E-infinitiivit ovat esimerkiksi 9 ja 10 kaltaisia.

- (9) Myönnetään harkintaa käyttäen puolet lomakustannuksista [...]. (TT16)
- (10) Myönnetään täydentävänä toimeentulotukena harkintaa käyttäen sähkölasku [...] euroa, lasku maksetaan suoraan [...]. (TT 20)

Esimerkeissä 9 ja 10 verbi *käyttää* on instruktiivimuotoisen E-infinitiivin mukainen: E-infinitiivin tunnus *e* esiintyy verbissä instruktiivipäätteen *n* kanssa. Esimerkissä 9–10 E-infinitiivin instruktiivimuotoa käytetään tavan määritteenä. Päätöksissä ilmaistaan näin, millä tavalla lomakustannuksia myönnetään ja sähkölaskuun saadaan tukea. Tuen hakijalle esitetään, että tukea myönnetään, mutta harkintaa käyttäen. Tuen saaminen ei näin ole itsestäänselvyys, vaan harkinnan tulos.

Infinitiivin instruktiivilla voidaan ilmaista syytä, ehtoa ja seurausta. Sen tyypilliseksi tehtäväksi on määritelty hallitsevan verbin tavan tai keinon ilmaiseminen. Se voi ilmaista myös temporaalisia suhteita ja saada kausaalista, konditionaalista tai kontrastivista sävyä. Kausaalista sävyä ilmaisemissa infinitiiveissä hallitsevan verbin toiminnalle esitetään jokin perustelu. (Pokela 2005: 293, 302, 307.) Esimerkeissä 9–10 hallitsevana

verbinä on *myöntää*, jonka toimintaa perustellaan ilmauksella *harkintaa käyttäen*. E-infinitiivin instruktiivimuotoa voidaan näin pitää syyargumenttina, joka perustelee päätöksen eli tuen myöntämisen syyn avulla. Esimerkeissä 9–10 syytä edustaa harkinnan käyttäminen, jota ilman tukea ei myönnetä.

Täydentävään toimeentulotukeen sisältyvät niin sanotut erityismenot kuten lasten päivähoiton maksu (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö 2007). Näin ollen päätöksen koskiessa täydentävää toimeentulotukea päätöksen kirjoittaja joutuu *harkitsemaan*, mitkä menot kuuluvat täydentävään toimeentulotukeen. Erityismenoja joudutaan näin harkitsemaan aina erikseen. Harkinta taas perustuu toimeentulotukilaille, jossa erityismenoja määritellään. Esimerkkien 9–10 ilmaisu *harkintaa käyttäen* kuuluu näin syyargumenttien lisäksi auktoriteettiargumenttien piiriin, jossa aineettomana auktoriteettina toimii toimeentulotukilaki.

Esimerkeissä 9–10 *harkitaan* eli tulkitaan lakia niin, että sen seurauksena on tuen myöntäminen. Auktoriteetin läsnäolo aiheuttaa näin myös yksilö/ryhmä-sidokseen perustuvan argumentin esiintymisen. Koska päätöksen kirjoittaja kuuluu tiettyyn ryhmään, toimeentulotukipäätösten kirjoittajiin, on hänellä valta tulkita lakia esimerkkien 9–10 osoittamalla tavalla.

Esimerkki 11 on aineistossa poikkeuksellinen.

- (11) Harkintaa käyttäen myönnetään täydentävää toimeentulotukea tukisukkiin [...] e, joka maksetaan hakijan tilille [...]. Jatkossa hakijan tulee hyvissä ajoin selvittää mahdollisuus saada maksusitoumus tukisukkien hankintaan terveyskeskuksen lääkärin kautta. Toimeentulotukena ei jatkossa voida huomioida tukisukkien kuluja, mikäli niihin on mahdollisuus saada tukea terveyskeskuksen kautta. (TT15)

Esimerkissä 11 verbi *käyttää* on instruktiivimuotoisen E-infinitiivin mukainen kuten esimerkeissä 9–10. Poikkeuksellisen esimerkistä 11 tekee päätöksen ilmoitus, jossa mainitaan, että tukisukkiin ei jatkossa myönnetä toimeentulotukea, mikäli niihin on mahdollista saada tukea muualta. Päätöksessä kehoitetaan näin jatkossa hakemaan tukea muualta ja vasta viimeisenä turvautumaan toimeentulotukeen. Esimerkki 11 sisältää

näin varsinaisen päätöksen lisäksi toisen päätöksen mahdollisesta seuraavasta hakemuksesta.

Toimeentulotukipäätösten argumenttiosoitteina esiintyvät inessiivimuotoiset E-infinitiivit ovat esimerkin 12 kaltaisia.

- (12) Päätöksen voimassaoloaikana tulojen pysyessä laskelman mukaisina huomioidaan sähkölasku [...]. (PT 4)

Esimerkissä 12 verbiin *pysyä* on liitetty E-infinitiivin tunnuksen *e* lisäksi inessiivin päätte *ssä*. Inessiivimuotoinen E-infinitiivi ilmaisee temporaalista suhdetta tai syytä, ehtoa, tapaa, keinoa, komparaatiota tai tarkoitusta (Herlin & Kotilainen 2005: 259). Esimerkissä 12 infiniittiverbi *pysyessä* ilmaisee temporaaliseen kehyksen, johon finiittiverbin *huomioidaan* ilmaiseama toiminta sijoitetaan. Sähkölasku siis huomioidaan, jos hakijan tulot pysyvät laskelman mukaisina. Infiniittiverbiä *pysyessä* voidaan täten pitää ehtona ja syynä finiittiverbille *huomioidaan*. Näin ollen myös inessiivimuotoinen E-infinitiivi toimii päätöksessä syyargumenttina.

Esimerkissä 12 myönnetään tukea, jos tulot pysyvät *laskelman mukaisina*. Jotta päätöksen kirjoittaja voi tehdä laskelman, on hänen tulkittava lakia. Esimerkissä 12 esiintyy näin aineeton auktoriteetti, toimeentulotukilaki, johon viitataan epäsuorasti laskelman avulla. Esimerkki 12 kuuluu siksi syyargumenttien lisäksi auktoriteetti ja yksilö/ryhmäsidoksiin perustuviin argumentteihin.

E-infinitiivin käytön vuoksi esimerkissä 12 esiintyy virkakiellelle tyypillistä nominilausekkeen määritteisyttä (Hiidenmaa 2000: 42–44). Esimerkissä 12 substantiivi *päätös* saa peräänsä pitkän määriteketjun: *päätöksen voimassaoloaikana tulojen pysyessä laskelman mukaisina*. Pitkää määriteketjua ei synny, jos virke muodostetaan sivulauseen avulla. Tällöin infiniitin *pysyessä* sijasta käytetään finiittistä verbimuotoa *pysyvät*: *Kun päätöksen voimassaoloaikana tulot pysyvät laskelman mukaisina, huomioidaan sähkölasku*.

4.3.2 Partisiipit

Partisiipit luonnehtivat ja kategorisoivat asioita tai olioita sellaisten tapahtumien avulla, joissa nämä ovat tai ovat olleet. Partisiipin ilmaiseva tila voi ilmetä asian tai olion toiminnasta (*leveästi hymyilevä poika*) tai olla tulosta aiemmasta toiminnasta tai tapahtumasta (*hampaansa menettänyt poika*). VA-partisiipin avulla ilmaistaan päättymätöntä tilannetta suhteessa toiseen tilanteeseen. (ISK 2004: § 522.)

Päätöksissä partisiippiosoittimia edustavat kieltopartisiippi ja VA-partisiippi. Kieltopartisiippi esiintyy argumenttiosoittimena kymmenessä toimeentulotukipäätöksessä, joista kolme kuuluu perustoimeentulotukipäätöksiin ja seitsemän täydentävän toimeentulotuen päätöksiin. Sen sijaan VA-partisiippi toimii argumenttiosoittimena vain kolmessa täydentävän toimeentulotuen päätöksessä. Päätöksissä, joissa kieltopartisiipit ja VA-partisiipit toimivat argumenttiosoittimina, toimeentulotuki evätään poikkeuksetta.

Toimeentulotukipäätösten argumenttiosoittimina esiintyvät VA-partisiipit ovat esimerkiksi 13 ja 14 kaltaisia.

- (13) Hakemus evätään kurssimaksun osalta toimeentulotuen perusosaan kuuluvana menona (Totul 7a pykälä). (TT 17)
- (14) Kuoromatkan osalta hakemus evätään perusosaan kuuluvana menona (toimeentulotukilaki 7a pykälä) [...]. (TT11)

Esimerkeissä 13 ja 14 verbiin *kuulua* on liitetty VA-partisiipin tunnus *va*. Partisiippi ilmaisee, että kurssimaksu ja kuoromatka kuuluvat toimeentulotuen perusosaan. VA-partisiipin ilmaisema tilanne, perusosaan kuuluva meno, on ajallisesti päättymätön suhteessa toiseen tilanteeseen, hakemuksen epäämiseen. Esimerkkien 13 ja 14 VA-partisiipin muoto ei näin muutu, vaikka päätöksessä ilmaistaisiin menneen aikamuodon avulla, että hakemus *evättiin*.

Esimerkeissä 13 ja 14 hakemus evätään täydentävään toimeentulotukeen, koska kurssimaksu ja kuoromatka kuuluvat perustoimeentulotukeen. Partisiipilla esitetään näin syy

hakemuksen epäämiseen. Esimerkissä 13 mainitaan eksplisiittisesti myös toimeentulotukilain pykälä *Totul 7a*, joka edustaa aineetonta auktoriteettia. Esimerkissä 14 lakipykälän ilmaiseminen on esimerkkiä 13 eksplisiittisempää, sillä esimerkin 14 ilmaisussa ei esiinny lyhenteitä: *toimeentulotukilaki 7a pykälä*. Esimerkit 13 ja 14 kuuluvat näin sekä syyargumentteihin että auktoriteettiargumentteihin. Viittaus lakipykälään viestii auktoriteetin läsnäolon lisäksi myös yksilö/ryhmä-sidoksesta, sillä päätöksen kirjoittaja kuuluu tiettyyn ryhmään, jolla katsotaan olevan asiantuntevuutta tulkita lakia oikein.

Kieltopartisiippi ilmaisee kantasamalla esitetyn puuttumista tai esiintymättömyyttä (ISK 2004: § 292). Kieltopartisiipin avulla ilmaistut argumentit ovat päätöksissä esimerkkien 15, 16 ja 17 kaltaisia.

- (15) Evätään hakemus pesukoneen korjaukseen toimeentulotukeen kuulumattomana menona. (TT6)
- (16) Toimeentulotukihakemus lentomatkaan [...] ja [...] välillä evätään toimeentulotuen piiriin kuulumattomana menona (Totul 7c pykälä). (TT10)
- (17) Hakemus evätään toimeentulotukeen kuulumattomana menona. Toimeentulotukilaki 7c pykälä. (TT8)

Esimerkeissä 15 ja 16 verbistä *kuulua* on muodostettu kieltopartisiippi tunnusta *ma* käyttämällä, johon on lisätty lisäksi *n*-päätteinen allomorfi *ton*. Kieltopartisiipin avulla ilmaistaan esimerkeissä 15 ja 16, että pesukoneen korjaus ja lentomatka ovat toimeentulotukeen *kuulumattomia menoja*. Esimerkissä 17 taas ilmaistaan, että *hakemus* on toimeentulotukeen kuulumaton meno, vaikka argumentin tarkoitus lienee esittää, että jokin tietty meno ei kuulu toimeentulotuella katettaviin menoihin. Kieltopartisiippi esitetään syynä seuraukselle eli hakemuksen epäämiselle, joten esimerkkejä 15, 16 ja 17 voidaan pitää syyargumentteina.

Esimerkissä 15 ilmaus *toimeentulotukeen kuulumaton meno* perustuu toimeentulotukilaille, jossa määritellään toimeentulotukeen kuuluvat menot, joten esimerkissä 15 viitataan epäsuorasti toimeentulotukilakiin, joka toimii ilmauksen auktoriteettina. Sen sijaan

esimerkissä 16 ilmaistaan eksplisiittisesti lyhenteen *Totul 7c pykälä* avulla, että päätös perustuu toimeentulotukilakiin. Esimerkissä 17 toimeentulotukilaki esitetään myös eksplisiittisesti: *Toimeentulotukilaki 7c pykälä*. Esimerkit 15, 16 ja 17 kuuluvat näin syyargumenttien lisäksi myös auktoriteetti- ja yksilö/ryhmä-sidokseen perustuviin argumentteihin.

Infiniittirakenteen avulla esitettävä asia voidaan ilmaista tiivistetympin kuin käytettäessä sivulausetta. Esimerkissä 15 infiniittirakenteen käyttö ei kuitenkaan vähennä merkittävästi sanojen määrää, sillä perustelun esittäminen sivulauseen avulla kasvattaisi virkkeen sanamäärää kahdella sanalla: *Hakemus pesukoneen korjaukseen evätään, koska/sillä meno ei ole toimeentulotukeen kuuluva*. Esimerkissä 15 esiintyvää infiniittirakennetta ei näin voida perustella tiiviinä ilmaisukeinona.

Infiniittimuodoilta puuttuvat finiittiverbien keskeiset tunnukset tempus, modus ja persoona (ISK 2004: § 490). Tempuksen puuttuessa infiniittimuodoista ei ilmene, missä suhteessa verbin tarkoittaman tilanteen aika on lausuman esittämisen ajankohtaan. Infinitiivisyyden voidaan näin katsoa merkitsevän rajattomuutta ja äärettömyyttä, ja tätä kautta myös pysyvyyttä ja ikuisuutta (Herlin, Leino & Visapää 2005: 9). Toimeentulotukipäätöksissä infiniittimuotoja käyttämällä ilmaistaan, että hakemuksen myöntämiseen tai epäämiseen johtaneet syyt ovat voimassa myöntämisen tai epäämisen ajankohdasta riippumatta. Infiniittimuodot korostavat näin päätösten pysyvyyttä ja ehdottomuutta.

Infiniittirakenteista E-infinitiivi esiintyy argumenttiosoitteina päätöksissä, joissa tukea myönnetään. Päätöksissä E-infinitiivin avulla muodostetaan ehto, jonka perusteella tukea myönnetään kuten esimerkissä 12: *tulojen pysyessä laskelman mukaisina*. Tällaisen ehdon esittäminen tuen epäämisen yhteydessä on lukijan kannalta harhaanjohtavaa: *Hakemus evätään tulojen pysyessä laskelman mukaisina*. Jos E-infinitiiviä käytetään edellä mainitun esimerkin tavoin, jää lukijalle epäselväksi, onko tulojen oltava suuremmat vai pienemmät tuen saamiseksi. E-infinitiivin käyttö ainoastaan päätöksissä, joissa tukea myönnetään, on näin perusteltua.

VA-partisiippia ja kieltopartisiippia käytetään argumenttiosoitimina päätöksissä, joissa toimeentulotuki evätään. VA-partisiippia käytetään täydentävän toimeentulotuen päätöksissä ilmaisemaan, että haettu tuki on perustukeen *kuuluva*. VA-partisiipin yhteydessä esitetty peruste on näin aina samanlainen ja epäämiseen johtava. Kieltopartisiipin yhteydessä esitetty tuen epääminen taas selittyy kieltopartisiipin luonteen vuoksi: kieltopartisiippi ilmaisee kantasanalla esitetyn puuttumista tai esiintymättömyyttä (ISK 2004: § 292). Näin ollen esimerkin 15 virke: "Evätään hakemus pesukoneen korjaukseen toimeentulotukeen kuulumattomana menona." ei ole mielekäs, jos se esitetään tuen myöntämisen yhteydessä.

Päätöksissä, joissa infiniittirakenteet toimivat argumenttiosoitimina käytetään syyargumentteja, auktoriteettiargumentteja ja yksilö/ryhmä-sidokseen perustuvia argumentteja limittäin jokaisessa päätöksessä. Infiniittirakenteiden avulla päätöksissä esitetään syytuen epäämiselle tai myöntämiselle. Näin ollen infiniittirakenteiden yhteydessä käytetyt syyargumentit ovat ilmeisiä. Auktoriteetti- ja yksilö/ryhmä-sidokseen perustuvien argumenttien käyttö taas selittyy päätösten suorilla tai epäsuorilla viittauksilla toimeentulotukilakiin.

4.4 Adpositiot

Adpositiot ovat taipumattomia tai vajaasti taipuvia postpositioita tai prepositioita, jotka ilmaisevat olion tai asian suhdetta toiseen olioon tai asiaan. Adpositiot, jotka sijaitsevat täydennyksensä edessä, kuten ilmauksessa *talo on keskellä pihaa*, ovat prepositioita. Prepositio *keskellä* ilmaisee näin, missä suhteessa *talo* on *pihaan* nähden. Täydennyksensä jäljessä olevia adpositioita, kuten ilmauksessa *koulu on tarhan takana*, kutsutaan postpositioksi. Postpositio *takana* ilmaisee näin, missä suhteessa puheena oleva *koulu* sijaitsee *tarhaan* nähden. (ISK 2004: § 687.)

Suomen kielessä on selvästi enemmän post- kuin prepositioina käytettäviä sanoja (ISK 2004: § 688). Toimeentulotukipäätösten perusteluissa prepositioita ei esiinny lainkaan. Sen sijaan postpositiot toimivat argumenttien osoittimina yhteensä 12 toimeentulotuki-

päätöksessä. Postpositioiden määrä argumenttiosoittimina toimeentulotukipäätöksissä esitetään taulukossa 4.

Taulukko 4. Postpositioiden määrä argumenttiosoittimina toimeentulotukipäätöksissä.

Postpositio	Myönnetty PT	Evätty PT	Myönnetty TT	Evätty TT
<i>perusteella</i>	1	8	1	0
<i>takia</i>	0	1	0	0
<i>aikana</i>	0	0	1	0

Taulukosta 4 käy ilmi, että aineistossa esiintyy kolmenlaisia postpositioita argumenttiosoittimina. Postpositio *perusteella* on adpositioista suosituin; se esiintyy argumenttiosoittimena yhteensä 10 päätöksessä. Postpositiot *takia* ja *aikana* esiintyvät argumenttiosoittimina sen sijaan molemmat vain yhdessä päätöksessä.

4.4.1 Postpositio *perusteella*

Päätöksiä, joissa argumenttien osoittimina käytetään adessiivisijaista postpositiota *perusteella*, esiintyy yhdessä täydentävän toimeentulotuen päätöksessä ja yhdeksässä perustoimeentulotuen päätöksessä. Suomen kielessä postpositioiden täydennykset ovat yleensä genetiivissä (Jaakola 2004: 172). Adessiivimuotoisen postposition *perusteella* yleisin genetiivimäärite on *riittävät tulot* esimerkin 18 kaltaisesti.

(18) Hakemus evätään riittävien tulojen perusteella. (PT 17)

Suurin osa toimeentulotukipäätöksistä, joissa postposition *perusteella* genetiivimääritteenä esiintyy ilmaus *riittävät tulot*, ovat esimerkin 18 kaltaisia. Esimerkistä 18 ei käy ilmi, kenen *riittävät tulot* ovat kyseessä, vaikka päätöksen vastaanottajalle lienee selvää, että kyse on hänen tuloistaan. Esimerkissä 19 perustellaan myös tuen epäämistä hakijan riittävillä tuloilla. Esimerkissä 19 viitataan myös laskelmaan, johon riittävien tulojen määritelmä perustuu. Lisäksi esimerkissä 19 mainitaan, että kyseinen laskelma on päätöksen liitteenä.

- (19) Evätään toimeentulotukihakemus syyskuulle [...] riittävien tulojen perusteella. Normiylijäämä [...] laskelmassa [...] e. Laskelma [...] liitteenä. (PT16)

Esimerkeissä 20 ja 21 genetiivimääritteiden viittaussuhteet jäävät myöskin huteriksi.

- (20) Myönnetään toimeentulotukea heinäkuulle laskelman perusteella [...] e. (PT 8)
- (21) Maksetaan [...] br.vuokrasta [...] euroa elämäntilanteen perusteella [...]. Evätään muulta osin riittävien tulojen perusteella. ToTul 2 pykälä. (TT 23)

Esimerkissä 20 postposition *perusteella* genetiivimääritteenä toimii *laskelma*. Postposition *perusteella* genetiivimääritteenä esimerkissä 21 taas esiintyy *elämäntilanne* ja *riittävät tulot*. Kumpikaan genetiivimäärite ei viittaa tiettyyn *laskelmaan* tai *elämäntilanteeseen*, vaan *laskelmaan* ja *elämäntilanteeseen* yleensä. Esimerkin 21 *elämäntilanne* ovat kuitenkin helposti yhdistettävissä tuen hakijaan, jolloin genetiivimääritteen viittaussuhde on selvä.

Sen sijaan esimerkin 20 *laskelma* jää viittauksiltaan epämääräiseksi. Päätös perustuu *laskelmaan*, mutta mihin *laskelmaan*? Jokaisen toimeentulotukipäätöksen liitteenä on laskelma, jossa eritellään hakijan tulot ja menot. Vaikka päätökseen kuuluu laskelma, johon esimerkin 20 *laskelma* todennäköisesti viittaa, viittausta ei merkitä selvästi näkyviin. Päätöksen perustelut jäävät näin lukijan tulkinnan varaan.

Adpositioilla voidaan ilmaista esimerkiksi suhteellista sijaintia: *hän istui pöydän vieressä*, ajankohtaa: *hän tulee joulun alla* ja arvoa: *hintaa on 10 euron paikkeilla*. Lisäksi adpositioilla voidaan ilmaista syytä: *sateesta johtuen keli oli huono*. (ISK 2004: § 689.) Esimerkkien 18–21 postpositio *perusteella* ilmaisee syytä tuen epäämiseen ja myöntämiseen. Ne ovat kausaalisia postpositioita, jotka esiintyvät vain yhdessä täydennyksensä kanssa (genetiivimäärite + postpositio) (Jaakola 2004: 190). Esimerkit 18–21 edustavat Perelmanin (1996: 94) luokittelun mukaan syyargumentteja, sillä esimerkkien 18–21 argumentit perustuvat syyille.

Esimerkkien 18–21 syyargumentit edustavat juridista otaksuntaa, sillä ilmaukset *riittävien tulojen perusteella*, *laskelman perusteella* ja *elämäntilanteen perusteella* perustuvat toimeentulotukilakiin, vaikka sitä ei perustelussa suoraan mainita. Ilmauksessa *riittävät tulot* esimerkiksi viitataan epäsuorasti toimeentulotukilakiin, jossa määritellään, mitkä ovat *riittäviä tuloja* toimeentulotuen yhteydessä. Esimerkeissä 18–21 toimeentulotukea myönnetään ja evätään näin syyargumenteilla, jotka luokitellaan normaaleiksi juridisen otaksunnan avulla.

Toimeentulotukilain ollessa epäsuorasti mukana esimerkeissä 18–21 voidaan kyseiset argumentit luokitella myös auktoriteettiargumenttien piiriin. Esimerkeissä 18–21 vedotaan epäsuorasti toimeentulotukilakiin, jolloin päätösten perustana toimii aineeton auktoriteetti, toimeentulotukilaki. Viittaus lakiin viestii auktoriteetin läsnäolon lisäksi myös yksilö/ryhmä-sidoksesta, sillä päätöksen kirjoittaja kuuluu tiettyyn ryhmään, sosiaalityöntekijöihin, joilla katsotaan olevan asiantuntevuutta tulkita lakia oikein. Toisin sanoen kirjoittajan on kuuluttava tiettyyn ryhmään voidakseen vedota lakiin ja tehdä tämän pohjalta hakijaa koskeva päätös.

4.4.2 Postpositio *takia*

Postpositio *takia* on kausaalinen postpositio, joka kuuluu niin sanottuihin primaareihin adpositioihin. Primaarit adpositiot ovat merkitykseltään hyvin abstrakteja. Ne eivät koskaan esiinny yksin vaan skeemoissa: *x:n vuoksi/takia/tähden*. (Jaakola 1997: 127–128, 155.) Esimerkki 22 edustaa aineiston ainoaa päätöstä, jossa argumentin osoittimena käytetään adpositiota *takia*.

- (22) Toimeentulotuki joulukuulle evätään puuttuvien lisäselvitysten takia.
(PT 28)

Esimerkissä 22 postpositio *takia* saa genetiivimääritteen *puuttuvat lisäselvitykset*. Toisin kuin esimerkeissä 18, 20 ja 21, esimerkissä 22 genetiivimääritteen viittaussuhde on selvä. Päätöksessä, josta esimerkki 22 on poimittu, pyydetään, että hakija toimittaisi ve-

rotustiedot käsittelijälle. *Puuttuvilla lisäselvityksillä* viitataan näin suoraan todelliseen lisäselvitykseen, verotustietoihin.

Esimerkin 22 postpositio *takia* ilmaisee syytä tuen epäämiseen. Se kuuluu kausaalisiin postpositioihin, jotka esiintyvät vain yhdessä täydennyksensä kanssa (genetiivimäärite + postpositio) (Jaakola 2004: 190). Esimerkki 22 kuuluu näin esimerkkien 17–20 mukaisesti syyargumentteihin, sillä esimerkin 22 argumentti perustuu syyllle. Esimerkin 20 syyargumentti edustaa esimerkkien 18–21 tavoin juridista otaksuntaa, sillä ilmaus *puuttuvien lisäselvitysten takia* perustuu toimeentulotukilakiin, vaikka sitä ei perustelussa suoraan mainita. Esimerkissä 22 toimeentulotuki evätään näin syyargumenteilla, joka luokitellaan normaaliksi juridisen taustatuen avulla.

Toimeentulotukilain toimiessa epäsuorasti auktoriteettina esimerkki 22 voidaan luokitella esimerkkien 18–21 tavoin myös auktoriteettiargumenttien piiriin. Viittaus lakiin viittaa näin myös yksilö/ryhmä-sidokseen, jossa päätöksen kirjoittaja kuuluu päätöksenkirjoittajien ryhmään.

4.4.3 Postpositio *aikana*

Postpositio aikana esiintyy argumenttiosoitteina vain yhdessä täydentävän toimeentulotuen päätöksessä, joka esitetään esimerkissä 23. Esimerkissä 23 postpositio *aikana* ilmaisee ajanjakson, jolloin tukea myönnetään.

- (23) Myönnetään syvennetyn työkokeilun aikana bussikortti [...] e (30 päivää). (TT 25)

Esimerkki 23 on ilmaukseltaan temporaalinen, jossa adpositio suhteuttaa tuen myöntämisen tiettyyn ajanjaksoon melko epämääräisesti (ISK 2004: § 689). Esimerkissä 23 postposition *aikana* genetiivimääritteenä on *syvennetty työkokeilu*. Adpositio yhdessä genetiivimääritteensä kanssa ilmaisee täten tuen myöntämisen *syvennetyn työkokeilun aikana*. Ajanjakso jää esimerkissä 23 epämääräiseksi, sillä päätöksessä ei esitä tarkkaa ajanjaksoa päivämäärien avulla.

Esimerkin 23 adpositiota *aikana* voidaan pitää ehtona ja syynä tuen myöntämiselle: tukea myönnetään vain *syvennetyn työkokeilun aikana*. Esimerkin 23 argumentti perustuu näin syyllä ja on siksi luokiteltavissa syyargumentteihin esimerkkien 17–22 kaltaisesti. Sen sijaan auktoriteettiin tai yksilö/ryhmä-sidokseen perustuvia elementtejä ei esimerkiksi 23 esiinny.

Suurin osa päätöksistä, joissa adpositio esiintyy argumenttiosoitteina, koostuu perustoimeentulotuen päätöksistä. Näissä päätöksissä tuki evätään yhtä poikkeusta lukuun ottamatta. Suosituimman postposition, *perusteella*, yhteydessä esiintyvät genetiivimäärittäimet kuten *laskelma* ja *riittävät tulot* viittaavat perustoimeentulotuen piiriin kuuluviin ravinto- ja asumismenoihin (Sosiaali- ja terveysministeriö 2007). Termit viittaavat ravinto- ja asumismenoihin, sillä saadakseen perustoimeentulotukea hakijan tulojen ja menojen erotus (joka esitetään *laskelmassa*) ei saa ylittää toimeentulotukilain asettamaa rahasummaa. Postposition *perusteella* esiintyy vain kerran perustoimeentulotuen päätöksessä, jossa tukea myönnetään. Tukea myönnettäessä ei perusteluja välttämättä esitetä. Tällöin kausaalisen postposition käyttö on tarpeetonta

Toimeentulotukipäätöksissä käytetään adpositio-osoittimien yhteydessä syyargumentteja, auktoriteettiargumentteja ja yksilö/ryhmä-sidokseen perustuvia argumentteja. Argumentaatiotekniikoita käytetään sulauttamalla ne toisiinsa. Adposition *aikana* yhteydessä käytetään kuitenkin ainoastaan syyargumenttia perustelemaan päätöksen väite. Koska adpositio-osoittimilla ilmaistaan päätöksissä syitä väitteille, on syyargumenttien käyttö adpositio-osoittimien yhteydessä selvää. Lisäksi postpositiot *perusteella* ja *takia* ovat kausaalisia postpositioita (Jaakola 2004: 190). Auktoriteettiargumenttien ja yksilö/ryhmä-sidokseen perustuvien argumenttien käyttö taas selittyy päätösten epäsuorilla viittauksilla toimeentulotukilakiin.

4.5 Adjektiivit

Adjektiivit ovat luvussa ja sijassa taipuvia nomineja. Ne ilmaisevat olioiden, asioiden, asiantilojen tai tilanteiden ominaisuuksia. Ilmaistut ominaisuudet voivat olla todellisia

tai kuviteltuja. Adjektiiveja ovat esimerkiksi sanat *hyvä, ihana* ja *lapsellinen*. Adjektiivi muodostaa adjektiivilausekkeen yksin tai yhdessä erilaisten laajennusten kanssa, joita voivat olla esimerkiksi adjektiivin edellä sijaitseva tavan määrite (*hyvin pirteä*) tai genetiivitäydennys (*talon korkuinen*). (ISK 2004: § 603.)

Adjektiiveista voidaan erottaa suhteutusadjektiivien luokka. Suhteutusadjektiivit vertailevat asian tai olion ominaisuutta suhteessa toiseen asiaan tai oloon. Ne ovat *inenloppuisia* adjektiiveja, joilla on edellään genetiivisijainen täydennys tai määriteosa kuten ilmauksissa *vuoden pituinen* ja *tämänkertainen*. (ISK 2004: § 613.) Suhteutusadjektiivi muodostaa yhdessä täydennyksensä kanssa kokonaisuuden, jonka merkitys ei ole ymmärrettävissä ilman toista osapuolta. Adjektiivi ja sen määrite koetaankin usein kokonaisina yksikköinä eikä nominien taivutusmuotoina (Jaakola 2004: 204).

Toimeentulotukipäätöksissä käytetään suhteutusadjektiivia *mukainen* argumenttien osoittimina yhteensä yhdeksässä perustoimeentulotuen päätöksessä. Päätöksissä, joissa adjektiiveja käytetään argumenttien osoittimina, toimeentulotukea myönnetään. Adjektiivien määrä argumenttien osoittimina päätöksissä esitetään taulukossa 5.

Taulukko 5. Adjektiivien määrä argumenttiosoittimina toimeentulotukipäätöksissä.

Adjektiivi	Myönnetty PT	Evätty PT	Myönnetty TT	Evätty TT
<i>mukainen</i>	9	0	0	0

Genetiivi, jonka edussanana on adjektiivi tai adverbi, voidaan jakaa edussanan perusteella positiiveihin ja vertailurakenteisiin. Positiiviin kuuluvat edussanat ovat vertailuasteen perusmuotoja, jotka ilmaisevat ominaisuutta ilman vertailua kuten ilmaukset *vanhuuden heikko* ja *valtavan suuri*. Vertailurakenteisiin kuuluvat edussanat sen sijaan ilmaisevat ominaisuuden vertailun avulla: *kaikkein suurin* ja *paljon parempi*. (Jaakola 2004: 204.) Toimeentulotukipäätöksissä argumenttiosoittimina esiintyvien suhteutusadjektiivien edussanat kuuluvat jaottelun mukaan positiiveihin: ne ilmaisevat ominaisuutta ilman vertailua.

Neljässä toimeentulotukipäätöksessä suhteutusadjektiivi *mukainen* saa genetiivimuotoiseksi täydennykseen *normin* esimerkin 24 kaltaisesti.

- (24) Myönnetään normin mukainen toimeentulotuki kyseisille kuukausille.
(PT 23)

Täydennys luonnehtii ja tarkentaa adjektiivin ilmaisemaa ominaisuutta (Jaakola 2004: 203–204). Kielitoimiston sanakirjan (2006) mukaan *normi* merkitsee sääntöä, ohjetta ja mallia, esimerkiksi oikeusnormia. Esimerkissä 24 *normi* tarkoittanee oikeusnormia, toimeentulotukilakia, jonka perusteella tukea myönnetään. Esimerkin 24 argumentti on täten auktoriteettiargumentin mukainen, jossa vedotaan persoonattomaan auktoriteettiin, *normiin*. Päätöksen kirjoittaja voi tehdä *normin* perusteella hakijaa koskevan päätöksen, sillä kirjoittaja kuuluu tiettyyn ryhmään, sosiaaliviranomaisiin ja toimeentulotukipäätösten kirjoittajiin. Kirjoittajan vedotessa näin epäsuorasti kuuluumaansa ryhmään, edustaa esimerkin 24 argumentti auktoriteettiargumenttien lisäksi myös yksilö/ryhmä-sidokseen perustuvia argumentteja.

Esimerkissä 24 suhteutusadjektiivi *mukainen* saa genetiivimuotoiseksi täydennykseen *laskelman*. Ilmaus *laskelman mukainen* esiintyy argumentin osoittimena kolmessa toimeentulotukipäätöksessä. Ne ovat esimerkin 25 kaltaisia.

- (25) Myönnetään laskelman 04/07 mukainen normierotus 8 [...] e. (PT 19)

Esimerkissä 25 *laskelma 04/07* viittaa päätöksen liitteenä olevaan laskelmaan, jossa on eroteltu hakijan tulot ja menot. Esimerkin 25 voidaan katsoa kuuluvaksi auktoriteettiargumentin piiriin, sillä *laskelma* on viranomaisen laatima asiakirja, joka on laadittu persoonattoman auktoriteetin, toimeentulotukilain, mukaisesti. Esimerkki 25 kuuluu näin esimerkin 25 kaltaisesti auktoriteettiargumenttien lisäksi myös yksilö/ryhmä-sidokseen perustuvien argumenttien piiriin.

Suhteutusadjektiiveissa voidaan erottaa kolme merkitysryhmää: 1) mitattavaa ominaisuutta, 2) aisti- tai yleisvaikutelmaa sekä 3) suhteellista paikkaa, tilaa tai aikaa tarkoitta-

vat suhteutusadjektiivit. Mitattavaa ominaisuutta tarkoittavat suhteutusadjektiivit voivat ilmaista muun muassa pituutta: *metrin pituinen*. Aisti- ja yleisvaikutelmaa tarkoittavat suhteutusadjektiivit taas ilmaisevat ominaisuuksia, joita ei voi mitata: *urheilijan tasoinen suoritus*, *vastakeitetyn tuntuinen*. Suhteellista paikkaa, tilaa tai aikaa tarkoittavia suhteutusadjektiiveja taas ovat esimerkiksi *joulun jälkeinen* ja *postiluukun viereinen*. (ISK 2004: § 613.)

Esimerkin 24 *normin mukainen* ja esimerkin 25 *laskelman mukainen* eivät ole merkityksiltään mitattavissa. Kyseisissä esimerkeissä suhteutusadjektiivi *mukainen* suhteutetaan täydennykseensä *normi* ja *laskelma*, mutta adjektiivin ja täydennyksen välistä suhdetta ei voi mitata kuten ilmauksessa *metrin pituinen*. Toimeentulotukipäätöksissä esiintyvät suhteutusadjektiivit kuuluvat näin merkitysryhmältään aisti- tai yleisvaikutelman ryhmään.

Toimeentulotukipäätöksissä, joissa adjektiivi esiintyy argumenttiosoitimena, toimeentulotukea myönnetään poikkeuksetta.. Jos kyseisissä päätöksissä toimeentulotuki evätään adjektiivin *mukainen* avulla, aiheuttaa sen käyttö vaikeatajuisuutta: *Evätään laskelman mukainen normierotus*. *Normierotus* tarkoittanee hakijan tulojen ja menojen erotuksen perusteella myönnettävää rahasummaa. Käyttämällä adjektiiviosoitinta päätöksessä, jossa tuki evätään, esitettäisiin näin paradoksi: *normierotuksen* merkitys pitää sisällään tuen myöntämisen, joka kuitenkin kumotaan ilmaisemalla epäys. Adjektiivien esiintyminen ainoastaan tukea myönnettyissä päätöksissä perustuu täten *normierotuksen* merkitykselle. Termiä *normierotus* ei esiinny päätöksissä, joissa tuki evätään.

Adjektiiviosoitimia sisältämät päätökset ovat perustoimeentulotuen päätöksiä. Adjektiivien yhteydessä esiintyvien termien, kuten *laskelma* ja *normierotus*, avulla määritellään perustoimeentulotukeen kuuluvat menot. Täydentävän toimeentulotuen päätökset sisältävät laskelmaliitteen perustoimeentulotuen päätösten mukaisesti. Täydentävän toimeentulotuen päätöksissä ei kuitenkaan mainita sellaisia termejä kuten *laskelma* tai *normierotus*, sillä täydentävää toimeentulotukea myönnetään erityismenoihin (Sosiaali- ja terveysministeriö 2007) aina harkinnan mukaan, johon normierotus ei välttämättä

vaikuta. Adjektiiviosoittimien käyttö yhdessä täydennystensä kanssa ainoastaan perustoimeentulotuen päätöksissä on näin johdonmukaista.

Toimeentulotukipäätöksissä adjektiiviosoittimien yhteydessä käytetään auktoriteettiargumentteja ja yksilö/ryhmä-sidokseen perustuvia argumentteja. Näiden argumentaatiotekniikoiden käyttö selittyy suhteutusadjektiivin *mukainen* täydennyksillä *laskelma* ja *normi*, jotka epäsuorasti viittaavat toimeentulotukilakiin. *Laskelma* on viranomaisen laatima asiakirja, joka on laadittu persoonattoman auktoriteetin, toimeentulotukilain, mukaisesti. *Normi* taas tarkoittaa oikeusnormia, toimeentulotukilakia, jonka perusteella tukea myönnetään.

4.6 Adverbit

Konjunktioiden, nollaliitosten, infiniittirakenteiden, adpositioiden ja adjektiivien lisäksi argumenttien osoittimina esiintyvät toimeentulotukipäätöksissä adverbit. Adverbien määrä argumenttien osoittimina päätöksissä esitetään taulukossa 6.

Taulukko 6. Adverbien määrä argumenttiosoittimina toimeentulotukipäätöksissä.

Osoitin	Myönnetty PT	Evätty PT	Myönnetty TT	Evätty TT
adverbi <i>mukaisesti</i>	2	0	0	0

Adverbit ovat vajaaparadigmaisia tai taipumattomia sanoja, jotka ilmaisevat tilanteiden erilaisia puitteita ja suhteita. Ne voidaan jakaa aikaa, paikkaa, tilaa, tapaa tai määrää ilmaiseviin adverbeihin. Aikaa ilmaisevia adverbeja ovat esimerkiksi *eilen* ja *myöhemmin*, paikka-adverbeja *lähellä* ja *kauas*, tila-adverbeja *hämillään* ja *puuduksissa*, tapa-adverbeja *nopeasti* ja *hyvin* ja määrää ilmaisevia adverbeja *vähän* ja *liikaa*. Lisäksi adverbeista voidaan erottaa kommenttiadverbien luokka, joihin kuuluvat asenneadverbit kuten *toivottavasti* ja *valitettavasti* sekä modaaliset adverbit ja partikkelit kuten *takuulla* ja *tietenkin*. (ISK 2004: § 646–647, § 667.)

Toimeentulotukipäätöksissä argumenttiosoitimina esiintyvät adverbit ovat tavan adverbeja, jotka ilmaisevat, millä tavoin tuen myöntäminen päätöksissä tapahtuu. Päätösten adverbiosoitimet ovat muotoryhmältään *sti*-johdoksia, joiden avulla toimeentulotukea myönnetään esimerkkien 26 ja 27 mukaisesti.

- (26) Myönnetään [...] joulukuun –06 päätöksen mukaisesti Vaasan sairaanhoitopiirin hoitomaksut [...]. (PT 27)
- (27) Myönnetään korjatun 7/07 laskelman mukaisesti lisää toimeentulotukea heinäkuulle –07 yhteensä [...] e, joka maksetaan hakijan tilille [...]. (PT 26)

Esimerkeissä 26 ja 27 suhteutusadjektiivista *mukainen* on muodostettu adverbi johtimen *-sti* avulla, joka on suomen kielessä yleisin johdostyyppi (ISK 2004: § 373). Suhteutusadjektiiveista muodostetut *sti*-adverbit saavat genetiivisijaisen täydennyksen (ISK 2004: § 671), jota edustaa esimerkissä 26 *joulukuun –06 päätös* ja esimerkissä 27 *korjattu 7/07 laskelma*.

Esimerkissä 26 adverbien avulla ilmaistaan, että toimeentulotukea myönnetään *joulukuun –06 päätöksen mukaisesti*. Esimerkissä 27 taas myönnetään toimeentulotukea *korjatun 7/07 laskelman mukaisesti*. Koska *joulukuun –06 päätöksen* ja *korjatun 7/07 laskelman* laatimiseen tarvitaan toimeentulotukilakia, perustuvat esimerkkien 26 ja 27 päätökset epäsuorasti aineettomaan auktoriteettiin, toimeentulotukilakiin. Esimerkit 26 ja 27 kuuluvat täten auktoriteettiargumenttien piiriin. Auktoriteettiargumenttien lisäksi esimerkit 26 ja 27 edustavat myös yksilö/ryhmä-sidokseen perustuvia argumentteja, sillä toimeentulotukilain soveltaminen vaatii yksilön eli päätöksen kirjoittajan kuulumista erilaisiin ryhmiin kuten sosiaaliviranomaisiin ja päätösten kirjoittajiin.

Adverbit esiintyvät adjektiivien tavoin argumenttiosoitimina ainoastaan sellaisissa perustoimeentulotuen päätöksissä, joissa tukea myönnetään. Adverbi- ja adjektiiviosoitimien esiintyminen samankaltaisesti aineistossa selittynee adverbien ja adjektiivien sanaluokkarajan häilyvyydellä (ISK 2004: § 603).

Toimeentulotukipäätöksissä adverbi-osoittimien yhteydessä käytetään adjektiivio-
soittimien kaltaisesti auktoriteettiargumentteja ja yksilö/ryhmä-sidokseen perustuvia
argumentteja. Suhteutusadjektiiveista muodostetut sti-adverbit saavat genetiivisijaisen
täydennyksen (ISK 2004: § 671), jota edustavat päätöksissä *joulukuun –06 päätös ja*
korjattu 7/07 laskelma. Auktoriteettiargumenttien ja yksilö/ryhmä-sidokseen perustuvi-
en argumenttien käyttö selittyy täten täydennysten epäsuoralla viittauksella toimeentu-
lotukilakiin.

4.7 Argumenttiosoitimen puuttuminen

Tutkimusaineistoni sisältää päätöksiä, joissa väitteitä esitetään ilman perusteluja. Toisin
sanoen osassa toimeentulotukipäätöksiä tuen myöntämistä tai epäämistä ei perustella.
Tarkasteluni kohteena ovat argumentit, jotka koostuvat väitteestä ja perustelusta. Täten
katson toimeentulotukipäätöksestä puuttuvan argumentin, jos päätös ei sisällä tuen
myöntämisen tai epäämisen perusteluja. Argumentteja sisältämättömien toimeentulotu-
kipäätösten määrä esitetään taulukossa 7.

Taulukko 7. Argumentteja sisältämättömien toimeentulotukipäätösten määrä
aineistossa.

Myönnetty PT	Evätty PT	Myönnetty TT	Evätty TT
1	0	7	0

Argumentteja sisältämättömiä toimeentulotukipäätöksiä on aineistossa yhteensä kah-
deksan kappaletta. Kaikissa argumentteja sisältämättömissä päätöksissä toimeentulotu-
kea myönnetään. Argumentteja sisältämättömät päätökset ovat esimerkkien 28 ja 29
kaltaisia.

(28) Maksetaan hammashoitomaksu suoraan laskuttajalle. (PT 29)

(29) Myönnetään lapsen ruokaraha 4 päivälle heinäkuussa. (TT 30)

Esimerkissä 28 esitetään toimeentulotuen myöntäminen hammashoitomaksuun, mikä ilmaistaan verbillä *maksetaan*. Tuen myöntämistä ei kuitenkaan perustella. Sosiaali- ja terveysministeriön verkkosivuilla (2007) esitetään, että perustoimeentulotukeen sisältyy perusosa, jolla katetaan päivittäiseen elämiseen tarvittavia menoja kuten terveydenhuoltomenoja. Päätöksen vastaanottajan on täten etsittävä esimerkin 28 väitteen perusteluja muista teksteistä. Koska esimerkistä 28 puuttuvat perustelut, se ei myöskään sisällä argumentaatiotekniikoita.

Esimerkissä 29 täydentävän toimeentulotuen myöntäminen lapsen ruokaraahan ilmaistaan verbin *myöntää* avulla. Perusteluita tuen myöntämiselle ei esitetä. Sosiaali- ja terveysministeriön (2007) mukaan perustoimeentulotuella katetaan ravintomenoja, joihin esimerkin 29 *lapsen ruokaraha* viittaa. Esimerkki 29 on kuitenkin poimittu täydentävän toimeentulotuen päätöksestä. Ravintomenuun myönnetty tuki täydentävässä toimeentulotukipäätöksessä voidaan selittää esimerkiksi hakijan vähäisillä tuloilla. Esimerkissä 29 tuen saaja on voinut saada aiemmin perustoimeentulotukea, joka ei riittänyt lapsen ruokaraahan. Perustelujen puuttumisesta johtuen esimerkki 29 ei sisällä argumentaatiotekniikoita.

Esimerkissä 30 ilmaistaan täydentävän toimeentulotuen myöntäminen junamatkaan verbin *myöntää* avulla.

- (30) Myönnetään täydentävää toimeentulotukea junamatkaan välille Vaasa–Seinäjoki. (TT 26)

Esimerkki 30 poikkeaa muista perusteluja sisältämättömistä päätöksistä, sillä tuen myöntämisen yhteydessä mainitaan *täydentävä toimeentulotuki*. Täydentävään toimeentulotukeen sisältyvät niin sanotut erityismenot (Sosiaali- ja terveysministeriö 2007), joihin esimerkin 30 *junamatka* voidaan katsoa kuuluvaksi. Esimerkistä 30 on näin löydettävissä intertekstuaalinen perustelu junamatkalle. Tällöin perustelu vetoaa aineettomaan auktoriteettiin, täydentävään toimeentulotukeen ja tätä kautta myös toimeentulotukilakiin, jonka perusteella esimerkin 30 voidaan katsoa kuuluvaksi auktoriteettiargumenttien piiriin. Lakiin vetoaminen aiheuttaa myös yksilö/ryhmä-sidokseen perustuvan

argumentin, koska päätöksen kirjoittaja kuuluu ryhmään, jolla on valta tulkita lakia hakijan elämään vaikuttavalla tavalla.

Esimerkissä 30 täydentävän toimeentulotuen myöntämisen perustelut esitetään implisiittisesti. Sosiaali- ja terveysministeriön (2007) mukaan täydentävällä toimeentulotuella katetaan *erityismenoja*, jotka määritellään henkilön tai perheen erityisistä olosuhteista aiheutuviksi menoiksi. *Erityismenojen* määritelmä on näin suhteellisen rajaamaton, mikä aiheuttaa lähes minkä tahansa perustoimeentulotukeen kuulumattoman menon sisällyttämisen täydentävään toimeentulotukeen. Esimerkin 30 perustelut ovat näin huteria, minkä johdosta katson esimerkin kuuluvan argumentteja sisältämättömiin toimeentulotukipäätöksiin esimerkkien 28 ja 29 tavoin.

Argumentteja sisältämättömiä toimeentulotukipäätöksiä esiintyy ainoastaan päätöksissä, joissa toimeentulotukea myönnetään. Oletukseni perustelujen puuttumisesta juuri tukea myönnytyissä päätöksissä käy täten toteen. Asettuessa hakijan asemaan on ymmärrettävää, että tukea saadessaan hakija ei välttämättä jää kaipaamaan päätökseen johtaneita perusteluja. Jos päätöksessä taas evätään toimeentulotuki, jää hakija helpommin pohtimaan syitä siihen. Suomen hallintolaki (45. §) velvoittaa viranomaiset kuitenkin perustelemaan tekemänsä päätökset huolimatta päätöksen sisällöstä.

5 YHTEENVETOA JA POHDINTAA

Tutkimukseni tavoitteena on ollut selvittää, kuinka toimeentulotukipäätöksissä esitetään perusteluita. Kartoittamalla aineistossa esiintyviä argumenttiosoittimia olen selvittänyt, kuinka päätöksissä esitetyt väitteet kytkeytyvät perusteluihin. Argumenttiosoittimien lisäksi olen eritellyt niiden yhteydessä esiintyviä argumentaatiotekniikoita päätöksissä. Argumentaatiotekniikoiden jaottelussa olen hyödyntänyt Perelmanin uutta retoriikkaa. Argumenttiosoittimien ja -tekniikoiden yhteydessä olen myös pohtinut perustelujen ymmärrettävyyttä.

Toimeentulotukipäätöksissä argumenttiosoittimina esiintyvät konjunktiot, nollaliitokset, infiniittirakenteet, adpositiot, adjektiivit ja adverbit. Osoittimien määrä toimeentulotukipäätöksissä esitetään taulukossa 8.

Taulukko 8. Argumenttiosoittimien määrä toimeentulotukipäätöksissä.

Osoitin	Myönnetty PT	Evätty PT	Myönnetty TT	Evätty TT	Osoittimen prosentuaalinen osuus aineis- tossa osoittimi- en yhteismää- rystä
konjunktio	0	0	0	4	7 %
nollaliitos	0	1	1	2	7 %
E-infinitiivi	2	0	6	0	13 %
kieltopartisiippi	0	3	0	7	17 %
VA-partisiippi	0	0	0	3	5 %
adpositio	1	9	2	0	20 %
adjektiivi	9	0	0	0	15 %
adverbi	2	0	0	0	3 %
osoittimen puuttumi- nen	1	0	7	0	13 %

Taulukosta 8 käy ilmi, että infiniittirakenteet: E-infinitiivit, kieltopartisiipit ja VA-partisiipit muodostavat yhdessä suurimman osoitinluokan aineistossa. Toiseksi yleis-

simmän luokan muodostavat adpositiot, joiden jälkeen yleisyysjärjestyksessä esiintyvät adjektiivit, osoittimen puuttuminen, nollaliitokset, konjunktio ja viimeisenä adverbit.

Toimeentulotukipäätöksissä argumenttiosoitimien yhteydessä esiintyy kolmenlaisia argumentaatiotekniikoita: syyargumentteja, auktoriteettiargumentteja ja yksilö/ryhmäsidokseen perustuvia argumentteja. Argumentaatiotekniikoiden määrä osoittimien yhteydessä päätöksissä esitetään taulukossa 9.

Taulukko 9. Argumentaatiotekniikoiden määrä osoittimien yhteydessä toimeentulotukipäätöksissä.

Tekniikkatyyppi	konjunktio	nollaliitos	infiniittirakenne	adpositio	adjektiivi	adverbi	osoittimen puuttuminen	Tekniikkatyyppin prosentuaalinen osuus kaikista aineistossa esiintyvistä tekniikoista
syyargumentti	4	4	21	12	0	0	0	68 %
auktoiteettiargumentti	4	3	21	11	9	2	0	83 %
yksilö/ryhmä -sidokseen perustuva argumentti	4	3	21	11	9	2	0	83 %

Taulukossa 9 tekniikkatyyppien prosentuaaliset osuudet ylittävät yhteenlaskettuna sadan prosentin rajan, koska tekniikoita käytetään päätöksissä limittäin. Yhdessä argumentissa saatetaan käyttää esimerkiksi kolmea tekniikkatyyppiä yhtäaikaisesti, mikä aiheuttaa sadan prosentin ylittymisen tekniikoiden määrässä.

Syyargumentteja käytetään päätösten perusteluissa kaikkien osoitintyyppien yhteydessä lukuun ottamatta adjektiivi- ja adverbiosoitimia. Syyargumenttien käyttö päätöksissä selittyy kausaalisuuden ilmenemisessä sekä osoittimessa että argumentaatiotekniikassa. Auktoiteettiargumentit ja yksilö/ryhmäsidokseen perustuvat argumentit puolestaan esiintyvät aineistossa aina samanaikaisesti: ilman auktoiteettia eli toimeentulotukilakia ei ole myöskään auktoiteetin luomaa ryhmää, toimeentulotukipäätösten kirjoittajia. Toimeentulotukilakiin vetoamalla päätöksen kirjoittaja etäännyttää näin itsensä perusteluista: päätösten kirjoittajien subjektiiviset ja mielivaltaiset perustelut sulkeutuvat pois. Laki on lisäksi vahva peruste päätöksen oikeuttamiseen. Yksilö/ryhmäsidokseen perustuvat argumentit selittyvät samoin perustein. Vetoamalla kuulumaansa ryhmään päätök-

sen kirjoittaja tuo ilmi valtansa tulkita toimeentulotukilakia päätöksen osoittamalla tavalla.

Infiniittirakenteiden suosiota päätösten argumenttiosoitimina voidaan perustella niiden rajattomuutta ja äärettömyyttä merkitsevän luonteen vuoksi. Toimeentulotukipäätöksissä infiniittimuotoja käyttämällä täten ilmaistaan, että hakemuksen myöntämiseen tai epäämiseen johtaneet syyt ovat voimassa myöntämisen tai epäämisen ajankohdasta riippumatta. Infiniittirakenteiden avulla voidaan myös tiivistää tekstiä. Toimeentulotukipäätöksissä esiintyvät infiniittirakenteet eivät kuitenkaan vähennä merkittävästi sanojen määrää päätöksissä, vaan päinvastoin aiheuttaa virkakielelle tyypillistä nominilausekkeen määritteisyyttä, jossa substantiivit saavat peräänsä pitkiä määriteketjuja.

Päätöksissä, joissa infiniittirakenteet toimivat argumenttiosoitimina, auktoriteetin läsnäolo ilmaistaan sekä eksplisiittisesti että implisiittisesti. Infinitiivien yhteydessä auktoriteetti ilmaistaan aina epäsuorasti kuten ilmauksessa *harkintaa käyttäen*. Ilmaisun *harkintaa käyttäen* esiintyy ainoastaan täydentävän toimeentulotuen yhteydessä, sillä perustoimeentulotukeen kuulumattomat menot käsitellään aina erikseen *harkintaa käyttäen* (Sosiaali- ja terveysministeriö 2007). Tällaisen juridisen otaksunnan käyttäminen vaikeuttaa päätöksen perustelujen ymmärrettävyyttä. Lukijan on nähtävä paljon vaivaa ja tarkasteltava muita tekstejä selvittääkseen perustelut *harkinnan* takaa. Perustelujen selvittäminen voi olla myös täysin mahdotonta, ellei päätöksen kirjoittajaa tavoiteta. Koska infiniitiosoitimia esiintyy ainoastaan päätöksissä, joissa tukea myönnetään, ei selkeitä perusteluja välttämättä koeta tarpeellisiksi.

Partisiippien yhteydessä auktoriteetti ilmaistaan aina eksplisiittisesti. Toimeentulotuki tiettyyn menoon evätään päätöksissä esimerkiksi kieltopartisiipin yhteydessä *toimeentulotukeen kuulumattomana menona*, jolloin aineeton auktoriteetti, toimeentulotuki, on suoraan ilmaistu. Toimeentulotuki perustuu kuitenkin lakiin, jonka ilmaiseminen on implisiittistä. Päätöksen vastaanottaja ymmärtää, että hänen tiettyyn menoon haettu tuensa on evätty *toimeentulotukeen kuulumattomana* menona, mutta tarkistaakseen mitkä menot kuuluvat tukeen, on hänen turvauduttava muihin teksteihin.

Aineistossa esiintyvät postpositio-osoittimet ilmaisevat syytä seuraukselle yhdessä genetiivimäärittensä kanssa. Postpositioiden esiintyminen argumenttiosoitimena aineistossa selittyy täten niiden kausaalisen ominaisuutensa vuoksi. Postpositioiden kuten *laskelman perusteella* ja *puuttuvien lisäselvitysten takia* kausaalisten ominaisuuksien ansiosta lukijan on helppo hahmottaa, miksi hänelle myönnetään tai evätään toimeentulotuki. Postpositioiden genetiivimääritteet päätöksissä jäävät kuitenkin tulkinnanvaraisiksi, sillä esimerkiksi *laskelma* viittaa suoraan tai epäsuoraan päätöksen liitteenä olevaan laskelmaan, joka taas perustuu implisiittisesti toimeentulotukilakiin. Adjektiiviosoitimien täydennykset kuten *normi* ja *laskelma* jäävät adpositioiden tapaan tulkinnanvaraisiksi ilman muiden tekstien tuomaa tukea.

Myös adverbiosoitimien käyttö tuo myös päätöksiin intertekstuaalisuutta, sillä ilmaukset kuten *laskelman mukaisesti* viittaavat muihin teksteihin. Adjektiivi- ja adverbiosoitimien yhteydessä syyargumentteja ei esiinny. Koska pääpaino on tällaisissa päätöksissä epäsuorasti ilmaistuilla auktoriteeteilla, ei selvää syy-seuraus-suhdetta synny. Adverbien esiintyminen argumenttiosoitimina on päätöksissä kuitenkin vähäisintä. Adverbien ja adjektiivien sanaluokkaraja on häilyvä (ISK 2004: § 603). Adverbiosoitimet voidaan näin katsoa kuuluvaksi adjektiiviosoitimien luokkaan, jolloin adjektiivit vahvistavat asemaansa suosittujen argumenttiosoitimien joukossa.

Adjektiiviosoitimien kanssa lähes samaan prosentimäärään yltävät päätökset, joista osoittimet puuttuvat. Argumentteja sisältämättömiä toimeentulotukipäätöksiä esiintyy ainoastaan päätöksissä, joissa toimeentulotukea myönnetään. Oletukseni perustelujen puuttumisesta juuri tukea myönnettyissä päätöksissä käy täten toteen. Suomen hallintolaki (45. §) velvoittaa viranomaiset kuitenkin perustelemaan tekemänsä päätökset huolimatta päätöksen sisällöstä, joten perustelujen puuttuminen tukea myönnettyissä päätöksissä ei ole tuen hakijan etujen mukaista.

Aineiston nollaliitososoittimissa lukijan on helppo tulkita virkkeiden välinen syy-seuraus-suhde, vaikka konnektoreita ei ilmaista. Ilman konnektoreita perustelut jäävät päätöksissä kuitenkin osittain tulkinnanvaraisiksi, mikä ei toimeentulotukipäätösten kaltaisissa teksteissä ole päätöksen kirjoittajan eikä vastaanottajan kannalta toivottavaa.

Jos päätöksen vastaanottaja ei ymmärrä, miksi hänen hakemuksensa on evätty, saattaa hän toimittaa selvityspyynnön viranomaisille. Selvityspyynnön toimittaminen taas lisää sosiaaliviranomaisten työmäärää ja vie työaikaa pois päätösten kaltaisten tekstien laatisemisesta. Konnektorin lisääminen nollaliitoksiin on vaivaton tapa tehdä tekstistä yksiselitteisempää ja selkeämpää.

Konjunktio-osoittimena päätöksissä esiintyy *koska*-konjunktio, jonka kausaalinen ominaisuus vaikuttaa perustelujen eksplisiittisyyteen. Vastaanottajan on helppo ymmärtää päätöksen perustelu, sillä *koska*-konjunktio viittaa suoraan väitteeseen, tuen epäämiseen. Konjunktioiden yhteydessä esiintyvä perustelujen eksplisiittisyys edustaa aineistossa vähemmistöä: valtaosa perusteluista esitetään implisiittisin keinoin, joten konjunktioiden vähäinen määrä argumenttiosoitimina epäsuorasti ilmaistujen perustelujen joukossa ei yllätä.

Toimeentulotuen hakijan on siis pääosin rakennettava ymmärrettävä perustelun määritelmä muista teksteistä kuten päätöksen liitteenä olevasta laskelmasta tai itse toimeentulotukilaista. Toimeentulotukilakiin vetoaminen aineistossa on luonnollista, sillä päätöksen perustelut pohjautuvat kyseiseen lakiin. Huomionarvoista on kuitenkin implisiittinen auktoriteettiin vetoaminen, mitä esiintyy eksplisiittistä auktoriteettiin vetoamista enemmän. Epäsuorat lakiviittaukset vaativat lukijalta voimavaroja perustelujen selvittämiseksi. Virkakielelle tyypillinen intertekstuaalisuus vaikuttaa näin merkittävästi tekstien ymmärrettävyyteen. Oletukseni tekstilajin vaikuttamisesta perustelemisen käytäntöihin ilmenee näin intertekstuaalisuuden kautta.

Perelmanin (1996: 156–157) mukaan argumenttien määrää rajoittaa niiden paino, johon sisältyy kaksi tekijää: tehokkuus ja pätevyys. Voidaan siis kysyä, kumpaa voidaan pitää painavampana argumenttina: sellaista, joka vakuuttaa tehokkaasti, vai sellaista, joka vakuuttaa kaikki. Perelmanin (emt.) mukaan kysymystä on mahdotonta ratkaista ottamatta huomioon argumentin kuulijakuntaa. Näin ollen perustelujen tarpeellista määrää on pohdittava yleisön tarpeen kannalta.

Toimeentulotukipäätösten argumenttien kohdeyleisö ei ole universaali. Päätösten kohdeyleisö koostuu erityisyleisöstä: toimeentulotuen hakijoista. Näin ollen toimeentulotukipäätösten perustelut ovat riittäviä, jos toimeentulotuen hakijat ne sellaisiksi mieltävät. Toimeentulotuen hakijat muodostavat täten mielenkiintoisen jatkotutkimuksen kohteen: hakijoiden tarkastelu laajentaa tutkimuksen koskemaan lähemmin tekstin lähettäjän ja vastaanottajan välillä vallitsevaa vuorovaikutusta.

LÄHTEET

- Aarnio, Eeva (1997). Poliittiset kielet yhteisöllisyyden vahvistajana? Teoksessa: *Kielen vallassa. Näkökulmia politiikan, uskonnon ja julkishallinnon kieleen*, 105–118. Toim. Matti Mälkiä & Jari Stenvall. Tampere University Press.
- Aristoteles (1997). *Retoriikka*. Tampere: Gaudeamus.
- Burke, Kenneth (1969). *A Rhetoric of Motives*. Berkeley: University of California Press.
- ISK = *Iso suomen kielioppi* (2004). 3. painos. Toim. Auli Hakulinen, Maria Vilkuna, Riitta Korhonen, Vesa Koivisto, Tarja Riitta Heinonen & Irja Alho. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Heikkinen, Vesa (2002). Virkakieli lumoa ja pelottaa. Teoksessa: *Virkapukuinen kieli*, 7–26. Toim. Vesa Heikkinen. Tampere: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Herlin, Ilona (1997). *Suomen kielen koska-konjunktion merkitys ja merkityksenkehitys*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Herlin, Ilona & Lari Kotilainen (2005). Itsenäistyvä infinitiivi. 2. infinitiivin inessiivin kehitys kirjakielen aikana. Teoksessa: *Elävä kielioppi. Suomen infiniittisten rakenteiden dynamiikkaa*, 258–291. Toim. Ilona Herlin & Laura Visapää. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Herlin, Ilona, Pentti Leino & Laura Visapää (2005). Kas siinä pulma. Teoksessa: *Elävä kielioppi. Suomen infiniittisten rakenteiden dynamiikkaa*, 9–38. Toim. Ilona Herlin & Laura Visapää. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Hiidenmaa, Pirjo (2000). Poimintoja virkakielen rekisteristä. Teoksessa: *Teksti työnä, virka kielenä*, 35–62. Toim. Vesa Heikkinen, Pirjo Hiidenmaa & Ulla Tiililä. Tampere: Gaudeamus.
- Iisa, Katariina & Aino Piehl (1992). *Virkakielestä kaikkien kieleen*. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 67. Helsinki: Valtion painatuskeskus -kustannus.
- Jaakola, Minna (1997). Genetiivin kanssa esiintyvien adpositioiden kieliopillistumisesta. Teoksessa: *Kieliopillistuminen. Tapaustutkimuksia suomesta*. Toim. Tapani Lehtinen & Lea Laitinen. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- Jaakola, Minna (2004). *Suomen genetiivi*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 995. Helsinki.
- Kaakkuri-Knuuttila, Marja-Liisa (1999). Retoriikka. Teoksessa: *Argumentti ja kritiikki. Lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot*, 233–272. Toim. Marja-Liisa Kaakkuri-Knuuttila. Helsinki: Gaudeamus.

- Kaakkuri-Knuuttila, Marja-Liisa & Ilpo Halonen (1999). Argumentaatioanalyysi ja hyvän argumentaation ehdot. Teoksessa: *Argumentti ja kritiikki. Lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot*, 60–113. Toim. Marja-Liisa Kaakkuri-Knuuttila. Helsinki: Gaudeamus.
- Kankaanpää, Salli (2000). *Hallinnon lehdistötiedotteiden kieli*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1086. Helsinki.
- Kielitoimiston sanakirja* 1–3 (2006). Toim. Eija-Riitta Grönros, Minna Haapanen, Tarja Riitta Heinonen, Leena Joki, Liisa Nuutinen & Marjatta Vilkamaa-Viitala. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- Kuusisto, Riikka (1996). Sodan retoriikasta. Persianlahden ja Bosnian konfliktit läntisten suurvaltajohtajien lausunnoissa. Teoksessa: *Pelkkää retoriikkaa*, 267–292. Toim. Kari Palonen & Hilikka Summa. Tampere: Vastapaino.
- Laaksonen, Marianne (2002). Palveluvirasto hakee tietopalveluassistenttia. Viranhakuilmoituksen monet tehtävät. Teoksessa: *Virkapukuinen kieli*, 85–104. Toim. Vesa Heikkinen. Tampere: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Ontermä, Aki (2005). Hilsettä ja herrastelua? Toisen infinitiivin instruktiivin ohjailu ja kielenhuollon ideologiat. Teoksessa: *Elävä kielioppi. Suomen infinitiivisten rakenteiden dynamiikkaa*, 318–343. Toim. Ilona Herlin & Laura Visapää. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Palonen, Kari & Hilikka Summa (1996). Johdanto. Retorinen käänne. Teoksessa: *Pelkkää retoriikkaa*, 7–19. Toim. Kari Palonen & Hilikka Summa. Tampere: Vastapaino.
- Perelman, Chaïm (1996). *Retoriikan valtakunta*. Tampere: Vastapaino.
- Perelman, Chaïm & L. Olbrechts-Tyteca (1971). *The new rhetoric. A treatise on argumentation*. Notre Dame, Indiana: University of Notre Dame Press.
- Pokela, Hanna (2005). Kirjakieltä kehittäen. Lönnrotin 2. infinitiivin instruktiivi. Teoksessa: *Elävä kielioppi. Suomen infinitiivisten rakenteiden dynamiikkaa*, 292–317. Toim. Ilona Herlin & Laura Visapää. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Siitonen, Arto & Ilpo Halonen (1997). *Ajattelu ja argumentointi*. Juva: WSOY.
- Summa, Hilikka (1996). Kolme näkökulmaa uuteen retoriikkaan. Burke, Perelman, Toulmin ja retoriikan kunnianpalautus. Teoksessa: *Pelkkää retoriikkaa*, 51–83. Toim. Kari Palonen & Hilikka Summa. Tampere: Vastapaino.
- Suojanen, Päivikki (1997). Etnografisia havaintoja politiikan ja uskonnon ammattikielistä Suomessa. Suostuttelevan viestinnän valta. Teoksessa: *Kielen*

vallassa. *Näkökulmia politiikan, uskonnon ja julkishallinnon kieleen*, 75–90. Toim. Matti Mälkiä & Jari Stenvall. Tampere University Press.

Sääskilahti, Minna (2006). *Vapise, kuningas alkoholi, Alkoholivalistuksen tekstilaji ja sen muuttuminen vuosien 1755 ja 2001 välisenä aikana*. Acta universitatis Oulensis. Series B Humaniora No. 70. Oulu: Oulun yliopisto.

Tiiliä, Ulla (2000). Tapaus päivähoitopäätös. Teoksessa: *Teksti työnä, virka kielenä*, 214–266. Toim. Vesa Heikkinen, Pirjo Hiidenmaa & Ulla Tiililä. Tampere: Gaudeamus.

Tiililä, Ulla (2007a). *Tekstit viraston työssä. Tutkimus etuuspäätösten kielestä ja konteksteista*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1108. Helsinki.

Tiililä, Ulla (2007b). *Tekstualisoituva julkishallinto: ilmiöitä, käytäntöjä ja suuntia 2006–2008*. Hankesuunnitelma. Lainattu 4.9.2007:
<http://www.kotus.fi/index.phtml?s=394>

Liite 1. Perustoimeentulotuen päätös

VIRANHALTIJAPÄÄTÖS

Vaasan sosiaali- ja terveysvirasto
 Hietalahden aluetoimisto
 Hietalahdenkatu 6
 65100 VAASA

[REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]

[REDACTED]

HAKEMUS JA PÄÄTÖS - Perustoimeentulotuki [REDACTED]

Aviopuoliso/avopuoliso

[REDACTED]

Lapset

[REDACTED]

Hakemus

Hakija hakee toimeentulotukea kirjallisesti 1.8.07 heinäkuulle 2007.

Päätös ja perustelu

Hakemus evätään riittävien tulojen perusteella. Toimeentulotukilaki 2 pykälä.

Valmistelija: [REDACTED]

Päiväys ja allekirjoitus

[REDACTED]

Sosiaalityöntekijä

[REDACTED]

[REDACTED]

Tiedoksianto [REDACTED]

Tämä päätös on lähetetty/luovutettu.

Tiedoksiantaja

Asiakkaan allekirjoitus

Vaatus viranhaltijan päätöksen muuttamisesta

Asiakkaan ollessa tyytymätön viranhaltijan päätökseen, hänellä on oikeus saattaa päätös sosiaali- ja terveyslautakunnan jaoston käsiteltäväksi neljäntoista (14) päivän kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan. Tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä siitä, kun päätös on annettu postin kuljetettavaksi ellei muuta osoiteta. Määräaikaa laskettaessa ei tiedoksiantopäivää lueta mukaan. Kirjallinen oikaisuvaatimus lähetetään Vaasan sosiaali- ja terveysviraston kirjaamoon PL 241, 65101 VAASA. Käyntiosoite Vaasanpuistikko 20 B.

Liite 2. Täydentävän toimeentulotuen päätös

VIRANHALTIJAPÄÄTÖS

Vaasan sosiaali- ja terveysvirasto
Ristinummen aluetoimisto
Jyrsijänkatu 2
65370 VAASA

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED]

HAKEMUS JA PÄÄTÖS - Täydentävä toimeentulotuki [REDACTED]

Aviopuoliso/avopuoliso

-

Lapset

-

Hakemus

Hakee kirjeitse toimeentulotukea polkupyörään [REDACTED] euroa. Hakija kirjoittaa ostaneensa pyörän tuttavaltaan [REDACTED]. Edellinen polkupyörä on varastettu, ja tarvitsee pyörää kulkeakseen kurssilla VAKKissa 8.1.07 alkaen. Evätään toimeentulotuki polkupyörään. Pyörä on ostettu yksityis- henkilöltä eikä kuittia ole esittää. Sosiaalitoimessa on päätetty että vain liikkeestä ostettu pyörä voidaan hyväksyä virallista kuittia vastaan. Yksityishenkilöiden välisistä kaupoista ei ole varmuutta eikä niitä voida toimeentulotuessa hyväksyä.

Päätös ja perustelu

Valmistelija:

Päiväys ja allekirjoitus

[REDACTED]

Sosiaaliohjaaja

[REDACTED]

[REDACTED]

Tiedoksianto

[REDACTED]

Tämä päätös on lähetetty/luovutettu.

Tiedoksiantaja

Asiakkaan allekirjoitus

Vaatus viranhaltijan päätöksen muuttamisesta

Asiakkaan ollessa tyytymätön viranhaltijan päätökseen, hänellä on oikeus saattaa päätös sosiaali- ja terveyslautakunnan jaoston käsiteltäväksi neljentoista (14) päivän kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan. Tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä siitä, kun päätös on annettu postin kuljetettavaksi ellei muuta osoiteta. Määräaika laskettaessa ei tiedoksiantopäivää lueta mukaan. Kirjallinen oikaisuvaatimus lähetetään Vaasan sosiaali- ja terveysviraston kirjaamoon PL 241, 65101 VAASA. Käyntiosoite Vaasanpuistikko 20 B.